ҒАЛЛАКОР МАРДУ МАЙДОНЛАР СИЗНИ БУТУН ЭЛ ҚУТЛАМОҚДА

ТОШКЕНТ ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ВА ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИГА, ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ КОЛХОЗЧИЛАРИГА, СОВХОЗЛАРИ ИШЧИЛАРИГА, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ МУТАХАССИСЛАРИГА, БАРЧА МЕҲНАТКАШЛАРИГА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети Тошкент области колхозчиларини, совхозларининг ишчиларини, қишлоқ хўжалик ва сув хўжалиги мутахассисларини, партия ва совет ташкилотлари ходимларини, барча меҳнаткашларини давлатга дон сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятни муваффақиятли бажариб, қўлга киритган катта меҳнат ғалабалари билан табриклайдилар.

Область колхоз ва совхозлари, республика ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллигига муносиб совға тайёрлаб, 7 августга қадар Ватан омборига 4 миллион 703 минг пуд ёки бутун ўтган йилдагига нисбатан 2 миллион 300 минг пуд кўп дон топширдилар.

Ўз социалистик мажбуриятларини ортиғи билан бажарган Юқори Чирчиқ, Бўка, Янгийўл, Ўрта Чирчиқ ва Калинин ишлаб чиқариш бошқармалари колхоз ва совхозларининг меҳнаткашлари фидокорона меҳнат қилдилар.

Дон етиштириш ва давлатга сотишни кўпайтиришда Юқори Чирчиқ бошқармасидаги «Коммуна», «Ўзбекистон», «Гулистон», «Политотдел», Янгийўл бошқармасидаги Свердлов номли, К. Маркс номли, Бекобод бошқармасидаги Дзержинский номли, Ўрта Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Коммунизм», «Полярная звезда», Свердлов номли колхозлар, 1-«Оҳангарон», «Кўкорол», 2-«Далварзин» совхозлари, Тошкент наслчилик совхози ва бошқа хўжаликлар намуна кўрсатдилар.

Кўпгина комсомол-ёшлар бригадалари юз центнерлик ҳосил учун курашнинг дастлабки босқичида ўз мажбуриятларини шараф билан бажардилар. Свердлов номли колхоздан А. Усмонов, «Ленинизм» колхозидан М. Орипова, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозидан Н. Жўрабоев, «Москва» колхозидан Д. Шоҳимардонов, «Правда» колхозидан С. Султонов ва бошқалар раҳбарлик қилган бригадалар ҳар гектаридан 40 центнердан ошириб буғдой ва арпа олдилар.

Мамлакатнинг моҳир ғаллакорлари методи асосида иш олиб бораётган 312 механизациялашган звено ажойиб ютуқларга эришди.

1-«Оҳангарон» совхозидан И. Холбоев, Тошкент наслчилик совхозидан Х. Баймаков, Ўрта Чирчиқ бошқармасидаги «Коммунизм» колхозидан Н. Нигматуллин, «Полярная звезда» колхозидан М. Ким, «Кўкорол» совхозидан М. Аханов ва П. Шарипов каби комбайнчилар ва бошқа ўнлаб механизаторлар юксак меҳнат унумдорлигига эришдилар.

Донни қабул пунктларига ташишда «Кўкорол» совхозидан Х. Содиқов ва Х. Жалилов, Тошкент наслчилик совхозидан В. Колясников, Т. Мубетов ва бошқа кўпгина шоферлар намунали меҳнат қилдилар.

Шунингдек область колхоз ва совхозлари пилла етиштириш йиллик планини, гўшт, сут, тухум ва жун тайёрлаш ярим йиллик планларини ошириб бажардилар.

Картошка ва сабзавот экинлари майдонлари анча кенгайтирилди. Ҳозир далаларда экинларни парвариш қилиш қизғин давом этмоқда. Сабзавот, картошка, қовун-тарвуз, мева, узум тайёрлаш кучайтирилмоқда. Умумиттифоқ фондига 18 минг тоннадан ортиқ сабзавот жўнатилди, шундан 12 минг тоннадан кўпроғи Москва ва Ленинград шаҳарларига юборилди.

Бу муваффақиятлар колхозчилар ва совхоз ишчиларининг фидокорона меҳнати туфайли, ишлаб чиқариш бошқармалари, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, областдаги барча қишлоқ хўжалик мутахассислари олиб борган катта ташкилотчилик ва сиёсий ишлар натижасида қўлга киритилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Совети Тошкент области қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари давлатга 150 минг пуд бошоқли экинлар маҳсулоти ва йил охиригача 500 минг пуд шоли сотадилар, дон етиштиришни кўпайтириш учун бундан буён ҳам қатъият билан кураш олиб борадилар, бу йил кузги дон экинларини ўз вақтида экиб оладилар, луб экинлари парваришини яхши ташкил этадилар ва бу соҳадаги мажбуриятларини ҳам бажарадилар, етарли миқдорда емхашак тайёрлайдилар, гўшт, сут, тухум ва жун етиштиришнинг кўпайтирилишига эришадилар, шаҳар аҳолисини сабзавот ва полиз экинлари маҳсулоти билан таъминлаш чораларини кўрадилар, меҳнатда жасорат кўрсатиб, Ватан олдидаги ўзларининг асосий мажбуриятларини шараф билан бажарадилар, яъни 315 минг тонна пахта етиштирадилар ва давлатга сотадилар ҳамда интенсивлаш асосида қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини янада юксалтирадилар, деб ишонч билдирадилар.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ — ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

11-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 155 (2703).

8 август ШАНБА 1964 йил.

БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

КАРВОНЛАР КЕЛАДИ

Бекобод билан Бўка орасидаги бепоён адрларнинг олтин ҳосили катта хирмон бўлган. «Кўкорол» совхозининг азамат ғаллакорлари бу йил зўр ғайрат кўрсатиб, кенг майдонларда юқори ғалла ҳосили етиштирдилар.

Совхоз комбайнчилари ва бошқа жойлардан ғалла ўрим-йиғимига ёрдамга келган кишилар олтин бошоқларни қисқа муддат ичида йиғиштириб олиш учун астойдил ҳаракат қилдилар.

Ғаллани хирмон жойларга келтириш ва Бекобод ҳамда Чиғириқдаги давлат омборларига элтиб топширишда кўп автомашиналар талаб этилади. Область автомобиль тресги совхоз ғалласини белгиланган жойларга ташиб беришда 87 та автомашина ажратди.

Июнь ойининг ўрталарида Бўка автобазасидан 20 та самосвал ва бортли юк машиналари йўлга чиқди. Пискент автобазасидан 30 та, Бекободдан — 25 та, Алимкентдан — 12 та юк машиналари «Кўкорол» ғаллакорларига ёрдамга келди.

Бир неча юз километрларга чўзилган ғаллазор адрларда, шунингдек давлат омборларига элтадиган йўлларда моторлар овози кеча-кундуз гувиллаб эшитилиб турди.

Пискент автобазасидан келган Сидиқжон Тошматов бошлиқ шоферлар колоннаси яхши намуна кўрсатиб ишладилар. Бу колонна составида ишлаган Жавод Нуриев, Энвер Чилингер, Юсуф Сидиқов, Махфират Сатимовалар комсомол-зарбдор шоферлар колоннаси номини олиш учун курашдилар. Бу колоннанинг ҳар бир шофери кундалик ғалла ташиш нормасини 130—150 процентга етказиб адо этдилар.

Илғор шоферларнинг ташаббусини бошқа жойлардан келган шоферлар ҳам қўллаб-қувватладилар. Бекободдан келган Исмоилжонов, Қораев, Арнаровлар, Бўкадан келган Турғун Сарсинбоев, Худойберди Бўриев, Халил Жамилов, Уммат Тошбоев, Ботирали Хўжақулов, Виктор Кукса ва бошқа шоферлар машиналарини яхши аҳволда сақлаб, белгиланган нормадан ортиқроқ ғалла ташидилар. Уларнинг кучи билан совхознинг ярим миллион пудга яқин ғалласи қисқа муддатда ташиб олинди.

Паст-баланд қирларда, жазирама ёзнинг ҳароратли кунларида машиналар бирин-кетин ўтиб боради. Бу машиналарда элнинг олтин ҳосили бор. Кечани кеча, кундузни кундуз демай ғалла ташиётган шоферларни кўриб балли азаматлар, дейсиз.

Н. ЭГАМНАЗАРОВ.

Областимизнинг серҳосил олтин бошоқ далаларида.

В. Салов ва М. Нуриддинов фотолари.

ҒАЛЛА ФРОНТИНИНГ ҚАҲРАМОНЛАРИ

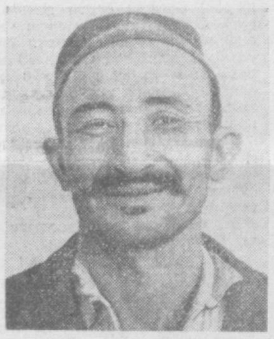

С. АСҚАРОВ,
«Кўкорол» совхозининг илғор комбайнчиси.

В. ЧУПАХИН,
Оққўрғон бошқармасидаги «Ленинобод» колхозининг илғор комбайнчиси.

А. ИБРОҲИМОВ,
Тошкент наслчилик совхозининг ғаллачилик бригадаси бошлиғи.

З. МИРАЗИМОВ,
Юқори Чирчиқ бошқармасидаги «Коммуна» колхозининг ғаллачилик бригадаси бошлиғи.

1.000.000 ПУД УЧУН КУРАШАМИЗ

Республикамизнинг шонли 40 йиллик тўйини муносиб кутиб олиш учун курашаётган Бўка ишлаб чиқариш бошқармасининг меҳнаткашлари ишда янгидан-янги ғалабаларни қўлга киритмоқдалар. Бошқарма меҳнаткашлари Ватан омборини ғаллага тўлдиришга айниқса самарали хисса қўшмоқдалар. Улар социалистик мусобақа байроғини баланд кўтариб, ғалладан мўл ҳосил етиштирдилар ва давлатга дон сотиш юзасидан ўз зиммаларига олган мажбуриятларини муваффақиятли суратда бажардилар. Бошқармамиз 5 августга қадар 850 минг пуд дон топширилди.

Ўтган йилга нисбатан давлатга 9950 тонна кўп ғалла сотдик. Бошқармамиз меҳнаткашлари эришилган бу ютуқ билан кифояланиб қолишмайди. Биз давлатга кўплаб ғалла топшириш юзасидан бундан кейин ҳам тинмай меҳнат қиламиз. Яна минг тонна гурунч, 200 тонна жўхори етиштириб берамиз. Биз бутун куч ва имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, бу йил ҳаммаси бўлиб давлат омборларига 1.000.000 пуд дон тўкишга қарор қилдик.

Ғаллакорларимиз ўтган йилларга нисбатан анча яхши ишладилар. Ғалла майдонларини бир йил давомида 1,8 мартага кўпайтириш билан бирга, ердан яхшироқ фойдаланишга ҳам муваффақ бўлдилар. Ҳосилдорликни ошириш соҳасида барча агротехника тадбирлари қўлланилди. «Кўкорол» совхозининг ғаллакорлари, айниқса бу соҳада яхши иш қилишди. Улар деҳқончилик маданиятини юқори даражага кўтарганликлари сабабли ўтган йилга нисбатан 6067 тонна кўп ғалла сотдилар. Шунингдек «Бўка», 1-«Пискент» совхозларининг ғаллакорлари ҳам дон етиштириш ва давлатга сотишда катта ғалабани қўлга киритдилар.

Калинин номли, Свердлов номли, Тельман номли, Ҳамза номли, Охунбобоев номли, «Гулистон», «Ленинизм», Мичурин номли, Жамбул номли, Ильич номли, Карл Маркс номли ва бошқа кўпгина колхозларнинг азамат ғаллакорлари даладаги ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмасдан ўз вақтида йиғиштириб олдилар ва давлатга ғалла сотишда мақтарли иш қилдилар. Бу хўжаликлар ҳам ўтган йилга нисбатан жуда кўп миқдорда ғалла сотишга муваффақ бўлдилар.

Мўл дон етиштиришда бошқармамизнинг комсомоллари олдинги сафларда бордилар. Улар экин майдонларидан самарали фойдаланиш ва бир ердан икки марта ҳосил олишда зўр ғайрат кўрсатмоқдалар. Ёшлар суғориладиган ерларнинг ҳар гектаридан 100 центнердан ҳосил олиш учун кураш бошлашган. Свердлов номли колхознинг Аблаёров, Калинин номли колхознинг Маматқулов, Мичурин номли колхознинг Гапченко ўртоқлар бошлиқ звеноларининг ғаллакорлари меҳнатда ажойиб ютуқларни қўлга киритиб, кўпчиликнинг ҳурматига сазовор бўлишди. Улар суғориладиган ерлардан 25-32 центнердан дон олдилар. Шу билан бирга бўшаган ерларга иккинчи марта экин экиб қўйдилар. Мўл ҳосил етиштириш йўлида тинмай ишлаётган бундай пешқадам звенолар бизда жуда кўп.

Бошқармамизда йиғим-теримни уюшқоқлик билан ташкил қилишда жуда кўп комбайнчилар намунали меҳнат қилдилар. Бу йилги мавсумда 70 дан ортиқ комбайн қатнашди. Берман Шарипов, Сергей Тишченко, Усен Кенишбоев каби комбайнчиларимиз 300-355 гектардан ернинг ғалласини ўриб беришди ва янчдилар.

Бошқармамиздаги колхоз ва совхозларнинг ғаллакорлари давлатга дон сотишни давом эттириш билан бир қаторда уруғлик фондларини жамғариш учун ҳам ҳаракат қилмоқдалар. Улар кузги дон экишни қисқа муддатда уюшқоқлик билан ўтказиш чораларини кўраётирлар. Биз техникадан моҳирлик билан фойдаланиш ва ерларни барвақт ҳайдаб қўйишни амалга ошириш юзасидан зарур тадбирлар белгилаяпмиз.

Т. РАЖАБОВ,
Бўка бошқармаси партия комитетининг секретари.

И. ЮНУСОВ,
ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи.

Р. ҚОДИРОВ,
район ижроия комитетининг раиси.

ҲАР БИР РАҲБАР ВА МУТАХАССИС ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ, ХЎЖАЛИКНИНГ КОНКРЕТ ТАРМОҒИНИ ЧУҚУР БИЛСИН

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВнинг Волгоград область Котельниково ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Россия» колхози раҳбарлари ва мутахассислари билан суҳбати

5 август Волгоград область Котельниково ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Россия» колхозининг аъзолари учун унутилмас кун бўлиб қолади. Шу куни КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев уларнинг хўжалиги билан танишмоқ учун келди. Колхозчилар азиз меҳмонни қизғин ва самимий табрикладилар.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев далаларга чиқиб, маккажўхоризорларни кўздан кечирди. Шундан сўнг хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари, активлар билан самимий суҳбат бўлиб ўтди. Колхоз раиси Н. Е. Носов хўжаликнинг ишлари ва ютуқлари ҳақида, келажакка мўлжалланган режалари тўғрисида гапириб берди.

«Россия» колхози маҳсулот етиштиришни йилдан-йилга кўпайтириб бормоқда. Бу колхозда деярли 9 минг гектар майдонда кузги ва баҳори буғдой, арпа, тариқ етиштирилмоқда. Экин майдонлари структурасида маккажўхори катта ўрин тутади. Маккажўхоризор пайкаллар 1.400 гектар ерни эгаллаб ётибди. Артель фермаларида 2.300 бош қорамол, 3.600 та қўй, 3.100 та чўчқа бор. Яқин ўтмишда колхоз қолоқ эди, ҳозир эса, ишлаб чиқариш бошқармасидаги илғор хўжаликлардан биридир. Бу ерда сўнгги йиллар мобайнида айниқса катта ўзгаришлар рўй берди.

«Россия» колхозининг аъзолари бу йил ҳам яхши ишладилар. Улар ҳар гектар ердан 17 центнер буғдой ва 22 центнер арпа йиғиштириб олмоқдалар. Ҳозирнинг ўзида давлатга 400 минг пудга яқин дон сотилди. Лекин артель меҳнаткашлари мамлакатга 700 минг пуддан кўпроқ дон бериш учун курашмоқдалар. Бу, ўтган йилдагидан икки баравар ортиқдир.

Н. С. Хрушчев артель раҳбарлари ва мутахассислари билан суҳбатлашган вақтда, колхозларга раҳбарлик қилиш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва қишлоқ хўжалигини интенсивлашга доир кўпгина масалалар тилга олинди. Қисқа шаклда ёзиб олинган ана шу суҳбат қуйида келтирилмоқда.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев дон ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтиришда колхоз қўлга киритган ютуқларни қайд қилиб ўтгач, экилаётган буғдой навлари тўғрисида, далаларга солинаётган ўғитлар ҳақида, фан ютуқларининг ишлаб чиқаришга қандай жорий қилинаётгани ҳамда колхоз экономикасини ривожлантиришнинг бошқа баъзи масалалари тўғрисида гапириб беришни колхоз раисидан илтимос қилди.

Н. С. Хрушчев. Ҳозир илм-фан ишлаб чиқариш олдида катта имкониятлар очиб бермоқда. Бу селекция мисолида айниқса яққол кўриниб турибди. Селекционерлардан П. П. Лукьяненко, В. Н. Ремисло, Ф. Г. Кириченко ва бошқалар буғдойнинг ажойиб навларини яратишди. Яқинда ўртоқ Кириченко менга янги буғдой навининг намунасини юборди. Мамлакатимизда биринчи марта яратилган бу қаттиқ донли кузги буғдой «новомичуринка» деб аталади. Унинг ҳосили беш йилда гектар бошига ўрта ҳисобда 40 центнер бўлибди. Биз уруғчиликни шундай ташкил этишимиз керакки, бунинг натижасида энг серҳосил навлар учун далаларга йўл очиб қўйилсин. Колхозингиз далаларида қандай янги навлар экилмоқда?

Н. Е. Носов (колхоз раиси). Биз «безостая-1» буғдойининг таърифини кўп эшитган эдик. Ўтган йили ана шу навни синаб кўришга аҳд қилиб, қўшниларимиздан биринчи репродукция уруғларини сотиб олдик. Бизда «безостая-1» 80 гектар ерга экилди. Бу, ишнинг бошланиши эди, лекин натижаси яхши бўлиб чиқди. Гектар бошига 17 центнер дон олдик. Бизнинг қурғоқчилик зонамизда бундай ҳосилни жуда кўнгилдагидек ҳосил, деб ҳисоблаш мумкин. Бу йил ўз хўжалигимизда етиштирилган юқори сифатли уруғларимиз бор ва «безостая»ни 415 гектарга экамиз.

(Давоми иккинчи бетда)

ҲАР БИР РАҲБАР ВА МУТАХАССИС ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ, ХЎЖАЛИКНИНГ КОНКРЕТ ТАРМОҒИНИ ЧУҚУР БИЛСИН

(Боши биринчи бетда)

Бу нав бизнинг шароитимизда қайси жиҳатдан яхши? Бизда қаттиқ шамол, баъзан бўрон бўлиб туради. Бизга зонамизнинг оғир шароитига чидаш бера оладиган буғдой навлари керак. «Безостая-1» ана шундай нав бўлиб чиқди. У ҳар қандай бўронларга бардош бермоқда, пояси ётиб қолмаяпти, дони тўкилиб кетмаяпти. Бир куни ёмғир аралаш қаттиқ бўрон бўлди, бошқа навлар ётиб қолса ҳам, «безостая-1» худди ҳеч нарса кўрмаган каби шаъмдек тура берди. Менингча, бу навнинг имкониятлари 17 центнер ҳосил бериш билан чегараланиб қолмаса керак. Рост айтсам, биз нима хато қилганлигимизни энди тушундик. Колхоз «безостая-1» хусусиятларини тугал билмагани учун уруғни кам нормада сочган эди. Ҳар гектар ерга 90 килограмм уруғ сочилган эди, қўшниларимиз эса 130 килограммдан уруғ сочишган экан. Уларда «безостая» гектар бошига 25—30 центнер дон берди.

Н. С. Хрушчев. Сизлар ва қўшниларингиз шундай ҳосилни минерал ўғит солмасдан олаяпсизларми?

Н. Е. Носов. Колхоз буғдойга ҳеч қанақа минерал ўғит солгани йўқ. Умуман, биз минерал ўғит олмаймиз.

Н. С. Хрушчев. Хўш, колхозда баҳори буғдой қандай ҳосил бераяпти?

Н. Е. Носов. 13—14 центнер. Биз нуқул серҳосилроқ навларни қидирмоқдамиз.

Н. С. Хрушчев. Менга айтишларича, академик П. П. Лукьяненко «безостая-1» га ўхшаш баҳори буғдой яратиш устида иш олиб бораётган эмиш.

Н. Е. Носов. Шундай қилинса, жуда соз бўлар эди-ку. Биз янги навни миннатдорчилик билан кутамиз.

Н. С. Хрушчев. Ҳар қалай шароитларингиз кузги экинлар учун хийли оғир. «Безостая-1» билан бир қаторда бошқа навлар ҳам синаб кўрилмоқда. «Мироновская-808» навини экиб кўрсанглар бўлмасмикин? Бу нав «безостая-1»га қараганда қаттиқроқ шароитга ҳам бардош беради, дейишади.

Курск областининг Калиновка қишлоғидаги колхоз раиси ўртоқ Грачев ўтган йили «мироновская-808»нинг уруғидан топиб, озроқ майдонга экккан эди. Ёз қуруқ келди. Ҳар хил навлар бунга қандай бардош берди денг? Районга мослаштирилган нав гектар бошига 21 центнер ҳосил берди. «Мироновская-808» эса, 43 центнер, яъни 22 центнер кўп ҳосил берди. Шундай қилиб, фақат нав эвазига ҳосил икки баравар кўпайтирилди.

Н. Е. Носов. Биз маслаҳатингиздан фойдаланамиз, Никита Сергеевич, «Мироновская-808» буғдойини ҳам ерларимизга экиб кўрамиз.

Н. С. Хрушчев. Сизларда қанча ёғингарчилик бўлади?

Н. Е. Носов. Тахминан 350 миллиметр.

Н. С. Хрушчев. Ана шу нав яратилган Мироновская станциясида ёғингарчилик кўпроқ бўлади. Аммо, сизлардаги ёғингарчилик билан ҳам яхши ҳосил олинса, ажаб эмас.

Н. Е. Носов. Бу йил ёғингарчилик яхши бўлди. Кузги экинларнинг ўсиши учун шароит ҳам нормал бўлади.

Н. С. Хрушчев Уруғчилик иши қишлоқ хўжалиги учун жуда катта аҳамиятга эга, айтар эдимки, баъзи экинларга нисбатан ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Афсуски, бизда уруғчиликнинг аҳамиятига етарли баҳо берилмай келинди. Қуйидан тортиб юқоригача уруғчиликнинг мукаммал системасига эга бўлишнинг, навларни мунтазам суратда янгилаб боришнинг нечоғлик муҳимлигини ҳозир ҳам ҳамма тушуниб олди, деб бўлмайди.

Баъзан шундай бўладики, колхоз раиси кўклам келганидан кейингина қайси уруғларни эксам бўларкин, деб ўйлай бошлайди. Аслини олганда, унинг ўзидан бўлак маслаҳатгўйи йўқ. Шуни айтиш кераки, қишлоқ хўжалиги юксак даражада ривожланган мамлакатларда аҳвол бунақа эмас. Мен Данияда бўлдим. Бу мамлакатда қишлоқ хўжалик экинларининг яхши навлари яратилган. У ерда қишлоқ хўжалиги бўйича маслаҳатчилар бор. Ана шу маслаҳатчилар фермама-ферма юриб, экиннинг қайси навини экиш кераклиги тўғрисида маслаҳатлар беришади, янги энг серҳосил навларни сотиб олишда ёрдам қилишади. Бизда ҳам маслаҳатчилар, яъни ташкилотчи инспекторлар бор. Улар сизларга маслаҳат бериб туришибдими?

Н. Е. Носов. Бериб туришади-ю, лекин гоҳо керакли гап қолиб кетиб, кераксиз гапларни гапиришади.

Н. С. Хрушчев. Нималарни маслаҳат беришаяпти? Кўпроқ улар — нега ҳосилни йиғиштириб олмаяпсан? Нега экин экмаяпсан ва ҳоказо ва ҳоказо, деган саволларни беришади, холос. Лекин бундай маслаҳатнинг колхозга фойдаси йўқ.

Қайси навни экишингиз тўғрисида маслаҳат беришга келганда эса, кўп инспекторлар бундай қилишмайди.

Қишлоқ хўжалиги ривожланган мамлакатларда маслаҳатчилар тажриба ўтказиб туришади, уларнинг тажриба далалари бўлиб, навларни, ўғитларни синаб кўришади, бинобарин, маслаҳатчи фермернинг олдига борган вақтда: биз фалон навнинг ўрнига фалон навни экишни маслаҳат берамиз, бундан фалонча фойда оласиз, деб тайинли гапни айта олади.

Бизнинг шароитимизда колхоз, совхоз тажриба даласи бўлиб хизмат қилиши мумкин, шундай шароитда тавсиялар айниқса конкрет бўлмоғи керак. Биз ҳозир ташкилотчи инспекторнинг колхоз раисини «бўл-бўл» деб туришига муҳтож эмасмиз. Хўжаликларнинг раҳбарларига ишнинг кўзини билиб бериладиган маслаҳат керак. Бизда эса, баъзан инспекторларнинг, ҳатто агрономиядан билими йўқ. Хўш, шундай инспекторнинг ўзи ҳеч нарса билмаганидан кейин, ундан қандай маслаҳат чиқиши мумкин.

Ёки мана бундай масалани олинглар. Ҳанузгача бизда кўп хўжаликлар «ҳар нарсадан оз-оздан бўлсин», деган принцип асосида бошқариб келинмоқда. Бундай хўжаликнинг товар бериш даражаси арзигулик эмас, меҳнат унумдорлиги паст. Ишлаб чиқаришга қўйилаётган ҳозирги талаблар нуқтаи назаридан қараганда, бундай хўжаликларнинг бўлишига тоқат қилиб туриш мумкин эмас. Уларни ихтисослаштириш керак. Интенсивлаш керак. Етилиб қолган бошқа масалалар ҳам бор. Биз бу масалаларни ноябрь ойида Марказий Комитет Пленумида муҳокама қилишга қарор бердик. Ихтисослаштирилган ишлаб чиқаришга раҳбарликни ташкилий иш жиҳатдан яхшилаб, ҳар бир турдаги маҳсулотни етиштириш учун жавоб берадиган кишиларни белгилаб қўймасак, бўлмайдиганга ўхшаб турибди. Ана шунда юқори малакали маслаҳатчилар ҳам пайдо бўлиб, улар ихтисослаштирилган хўжаликларга инспекторлик қилиб боради, ана шу хўжаликлардаги ишлаб чиқаришнинг қандай ташкил этилгани учун давлат олдида жавоб беради. Ана ўшанда мазкур районга кўпроқ мос келадиган навларни экиш тўғрисида улар сизларга маслаҳат бериб туришади.

Деҳқончилик маданиятини кўтармоқ учун биз ҳали кўп иш қилишимиз керак. Қуйидаги гапни илгари айтган эдим, ҳозир яна эслатиб ўтмоқчиман. Менга Данияда бир виставкани кўрсатишди. Виставкада буғдой экинлари ҳам бор экан. Лекин шуни айтиб қўяйки буғдойнинг орасида битта ҳам бегона ўт йўқ. Лекин бир туп қоракўза кўзга ташланиб қолди. Данияликлар менинг эътиборимни қоракўзага жалб этишди-да, кейин уни экиннинг орасидан олишди. Маълум бўлишича, қоракўза сувли шишага солиниб, ноёб экспонат сифатида қўйилган экан. Виставка раҳбарлари менга далада қоракўзанинг пайдо бўлиб қолиши Данияда фавқулодда ҳодиса ҳисобланади, деб изоҳ беришди. Дарҳақиқат, далаларда қоракўза йўқ. Шундай бўлиши тўғри ҳам. Далаларда бегона ўтларнинг бўлиши хўжаликни интенсив бошқаришга тўғри келмайдиган иш.

Фермаларни бориб кўрганда, сутнинг серёғлиги эътиборни ўзига тортади. Менга сутида 6,9 процент ёғи бўлган сигирни кўрсатишди. Бу ақл бовар қилмайдиган гапдек туюлади. Лекин айтилган рақам ҳақиқатан ҳам аниқ. Сутида 4,5—5 процентдан кам ёғ бўладиган сигирлар у ерда умуман йўқ. Қизил Дания наслидан бўлган сигирлар ҳаммадан кўра кўпроқ учрайди. Бу сигирларнинг ўзи кичкина бўлса ҳам, лекин сермаҳсул экан. Сигирларни гўшт-сутбоп дейишади. Ўша ерда менга биз сигирларни говмуш ва сўкимбоп сигирлар деб ажратиб юрмаймиз, дейишди. Сигир ҳам сут бериши, ҳам гўшт етиштириш учун яхши насл бериши керак, деб ҳисобланар экан.

Энди наслчилик ишига ва, жумладан, сунъий қочириш ишининг қўйилишига келайлик. Фермангизда сунъий қочириш усули қўлланилаяптими?

Н. Е. Носов. Ҳа, қўлланилаяпти.

Н. С. Хрушчев. Бу ишни ким қилаяпти?

Н. Е. Носов. Ўқиб келган колхозчи.

Н. С. Хрушчев. Ахир, сунъий қочиришдек муҳим ишни ҳар бир хўжалик ўзича олиб боришига йўл қўйиб бўладими? Мамлакатда сунъий қочириш станциялари шохобчаси бўлиши кераккка ўхшайди. Ана шу станцияларнинг колхоз ва совхозларга хизмат қиладиган малакали мутахассислари бўлиши керак. Станцияларнинг ходимлари сунъий қочиришнинг ташкил этилиши учун жавоб берадилар, давлат контролини амалга ошириб борадилар. Хуллас, сунъий қочириш ишини давлатнинг қўлига олиш керак. Бунда шу нарса назарда тутиладики, станцияларнинг қўлида серпуштли буқалар бўлади, станциялар натижа яхши бўлиши ҳақида колхоз ёки совхозга кафолат беради. Қочиришда қайси буқалардан фойдаланилади, шу буқаларнинг наслдорлиги текшириб кўрилганми, буни хўжалик ҳал қилиши керак. Хуллас калом, сунъий қочириш ёрдами билан чорва моллар маҳсулдорлигини тезроқ яхшилаб олиш мумкинлигини одамлар билиб, бундан уларнинг кўнгли тўқ бўлсин.

Боя айтилганидек, ҳозир бу ишни ҳамма жойда ҳам яхши ташкил этилган, деб бўлмайди. Фалонча сигир қочирилди, деб ҳисобот тузишади-ю, кейинчалик туққан сигирлар қочирилганига нисбатан камроқ бўлиб чиқади. Подада қисир сигирларнинг кўплигига ким жавобгар? Жавобгар кишиларни топа олмайсиз.

Н. Е. Носов. Ҳақиқатан ҳам шундай.

Н. С. Хрушчев. Сизлар дон экинларига минерал ўғит солиб кўрмаганмисиз. Ерларингиз ўғитни қандай кўтаришини айта олмайсизми?

Н. Е. Носов. Йўқ, зонамиз қурғоқчил бўлиб, бизга бир марта ҳам ўғит берилган эмас.

Н. С. Хрушчев. Колхозга раислик қилаётганингизга неча йил бўлди?

Н. Е. Носов. Беш йил.

Н. С. Хрушчев. Беш йил ичида баҳори буғдой билан кузги буғдой ҳосилдорлигида тахминан қандай ўзгаришлар бўлди?

Н. Е. Носов. Сўнгги беш йил ичида баҳори буғдой анча барқарор ва тахминан бир хил ҳосил бериб келаяпти. Тўғри, ўтган йили гектар бошига 10 центнердан хирмон кўтардик, бошқа йилларда ҳосил тахминан 14—15 центнер бўлди.

Н. С. Хрушчев. Баҳори буғдой ўн центнердан кам ҳосил бергани йўқ-а? Хўш, кузги буғдой қанча ҳосил бераяпти?

Н. Е. Носов. Беш йилдан бери йилига гектар бошига ўрта ҳисобда 15 центнер берди.

Н. С. Хрушчев. Хўш, баҳори буғдой йилига ўрта ҳисобда қанча бераяпти?

Н. Е. Носов. 14,5 центнер. Шуни айтишим керакки, бизнинг юмшоқ буғдойимиз йўқ, шунинг учун фақат қаттиқ буғдой экаяпмиз, бу буғдой эса ҳосилдорлик жиҳатидан бир оз орқада туради.

Н. С. Хрушчев. Хўш, яна қандай экинлар экдингиз? Силос учун маккажўхори экдингизми?

Н. Е. Носов. Экдик.

Н. С. Хрушчев. Гектар бошига қанча силос олаяпсиз?

Н. Е. Носов. Олаётганимиз ҳозирча кам, 187 центнер. Лекин бу йил гектар бошига 300 центнер ва бундан ҳам кўпроқ поя ва сўта берадиган яхши участкаларимиз бор.

Н. С. Хрушчев. Суғорилмайдиганми?

Н. Е. Носов. Бизда суғориладиган маккажўхори йўқ.

Н. С. Хрушчев. Суғориш ишларини ривожлантириш учун қандай имкониятларингиз бор? Ерларингиз яхши, иссиқ кўп. Агар далаларга сув қўйилса, маккажўхори ва бошқа экинлардан юқори ҳосил олиб бўладими?

Н. Е. Носов. Биз «Кубанец» совхозида ва бошқа хўжаликларда суғориш ишларини ташкил этиш тажрибасини диққат билан ўрганаяпмиз. Ўз шароитимизда нималар қилиш мумкинлигини ҳозир колхоз мутахассислари режалаштириб чиқишди. Сойларнинг бирига тўғон солиб, катта кўл барпо этишни ўйлаб турибмиз. Дастлабки ҳисобларга кўра, ана шу кўлнинг суви билан 100 гектар ерни суғориш мумкин. Суғориладиган ерларга, биринчи галда, маккажўхори экилади. Буни биз гўшт ва сут етиштиришни кўпайтиришнинг асосий шарти, деб билаяпмиз.

Н. С. Хрушчев. Ҳар гектаридан қанча маккажўхори дони олаяпсизлар?

Н. Е. Носов. Биз озгина майдонни донини йиғиштириб олиш учун қолдираяпмиз. Бу йил маккажўхори дони гектар бошига 30 центнер ҳосил берса керак.

Н. С. Хрушчев. Ҳозир айтганингиз бу йилгиси-я? Ўтган йили қанча олдинглар?

Н. Е. Носов. Ўтган йили «Буковинская-3» навидан экккан эдик. Гектар бошига 12 центнер дон олдик. 100 гектар ерга экккан бўлсак ҳам, сўтаси оз бўлиб қолди.

Н. С. Хрушчев. «Буковинская-3» сизларга унчалик тўғри келмайди. Шу гибридни экишни ким маслаҳат берди?

Н. Е. Носов. Агроном билан маслаҳатлашдик. Бизга шунақа уруғ келиб қолган эди.

Н. С. Хрушчев. Албатта маккажўхори навларини танлашга шунақа муносабатда бўлсанглар, бундан сира фойда чиқмайди, мўл ҳосил ола олмайсизлар. Бунга, аввало, ишлаб чиқариш бошқармаси, шунингдек ана шу гибридни тавсия қилган илмий муассасалар айбдор эканлиги тушунарли. Бундай қараганда бизда ҳамма нарса: тажриба станциялари билан институтлар, таянч хўжаликлари бор. Лекин энг серҳосил навларни жорий қилиш учун жавобгарлик йўқ.

Хўш, яна нима экаяпсизлар, яна қандай экинларингиз бор — арпа, жавдар, тариқ борми?

Н. Е. Носов. Биз тариқ ҳам экаяпмиз, аммо, кам экаяпмиз.

Н. С. Хрушчев. Гектаридан қанча ҳосил олаяпсизлар?

Н. Е. Носов. 15—18 центнер атрофида. 95 гектар ерга экккан эдик. Икки йилдан бери «саратовское-853» навининг биринчи репродукция уруғини экиб келаяпмиз. Бу йил гектар бошига 18 центнер тариқ йиғиштириб оламиз, деган фикрдамиз.

Н. С. Хрушчев. Қандай усул билан экаяпсизлар?

Н. Е. Носов. Худди буғдой сингари қаторли селялка билан.

Н. С. Хрушчев. Экишнинг кенг қаторли усули борлигини эшитганмисиз?

Н. Е. Носов. Биз бундай усулни ўз далаларимизда синаб кўрганимиз йўқ.

Н. С. Хрушчев. Сизлар ҳойнаҳой М. А. Посмитний тўғрисида бирон гап эшитган бўлсаларингиз керак-а? Украинада ана шундай колхоз раиси бор. Унинг колхоз раиси бўлиб ишлаётганига чамаси қирқ йилча бўлди. Гражданлар урушидан қайтгач қишлоққа бориб коммуна ташкил қилди, сўнг коммуна қишлоқ хўжалик артели Уставини қабул қилди. Посмитний ана шу колхозга раис қилиб сайланди. У тариқдан гектар бошига 40 центнер ҳосил олиб келаяпти. Ўзи олим ҳам, агроном ҳам эмас, оддий деҳқон-у, лекин тажрибали киши, ернинг тилини билади ва ерни яхши кўради, ўз қўшниларининг тажрибасини диққат билан ўрганиб боради.

Н. Е. Носов. Сизга шуни айтмоқчиманки, Никита Сергеевич, бу йил биз кузги экинлар майдонини кенгайтириб, 6.000 гектарга буғдой ва жавдар экишни ўйлаб турибмиз.

Н. С. Хрушчев. Ўтган йили қанча экккан эдинглар?

Н. Е. Носов. 4.000 гектардан сал ошиқроқ.

Н. С. Хрушчев. Хўп, майли, бу яхши иш. Агар кузги экинлар сизларда кўпроқ ҳосил бераётган бўлса, шундай экинларни кўпроқ экишларинг керак. Сизларнинг шароитингизда кузги экин экиладиган ерларни ўз вақтида шудгорлаб қўйиш жуда муҳим нарса. Ўшанда кузги экинларни қийғос ундириб оласизлар. Ниҳоллар қишдан яхши чиқиб, мўл ҳосил беради. Сизларнинг шароитингизда кузги экинлар уруғини ундириб олиш осон эмас. Аммо, ҳозир вазият қулайга ўхшаб турибди.

Н. Е. Носов. Колхозда етиштириб келинаётган қимматли экинлар орасида горчица ҳам бор. Гарчи унчалик харажат талаб қилмаса ҳам, бу экин колхозга катта даромад келтираяпти. Горчица бу йил гектар бошига 8 центнердан ҳосил беради. Ўтган йили гектар бошига 6 центнердан олган эдик. Умуман, шуни айтиш керакки, биз горчицанинг шарофати билан тузуккина пул жамғариб олдик. Шуни ҳам айтиб қўяйки, бу экинни пландан ташқари топширишга розимиз. Эҳтимол, пландан ташқари 1,5 минг центнер горчица топширармиз.

Н. С. Хрушчев. Давлат горчицанинг ҳар центнерига қанча пул бераяпти?

Н. Е. Носов. Бу, Никита Сергеевич, қиммат экин. Таннархи юқори эмас-у, лекин давлат горчица учун кўп пул тўлайди. Ўтган йили бир центнер горчицанинг таннархи 2 сўм 40 тийин бўлди. Давлатга эса ҳар центнерини 25 сўмдан сотдик. Бу йил таннархи ўтган йилдагидан пастроқ бўлади, деган фикрдамиз. Об-ҳаво шароити горчицанинг ўсиши учун қулай келди. Биз уни фақат бир марта, қишлоқ хўжалик зараркунандалари тушган пайтда ишладик. Горчицани парвариш қилиш соҳасида бошқа унчалик ортиқча азият чекканимиз йўқ. Бу йил бир центнер горчицанинг таннархи кўпи билан 2 сўм бўлади, ҳар центнерини эса 25 сўмдан сотамиз. Давлатни бир оз талагандек бўлиб қолаяпмиз. Лекин ўзи қимматли экин, унга талаб катта.

Н. С. Хрушчев. Сизларда буғдой таннархи қанақа?

Н. Е. Носов. Ўтган йили бир центнер кузги буғдой 2 сўм 37 тийинга тушди. Бу йил ҳойнаҳой 2 сўмга тушса керак.

Н. С. Хрушчев. Буғдой учун давлатдан қанча пул олаяпсизлар?

Н. Е. Носов. Юмшоқ буғдойнинг ҳар центнерини 8 сўм 25 тийинга сотаяпмиз.

Н. С. Хрушчев. Қаттиқ буғдойни-чи?

Н. Е. Носов. Қаттиқ буғдойнинг ҳар центнерига давлат 12 сўм бераяпти.

Н. С. Хрушчев. Ўзингиз агрономмисиз?

Н. Е. Носов. Ихтисосим бўйича тракторлар, автомобиллар ва қишлоқ хўжалик машиналари механигиман. Беш йилдан бери раис бўлиб ишлаяпман. Лекин барибир ўқишни давом эттиришим кераклигини биламан.

Н. С. Хрушчев. Сиз тўғри айтасиз. Фақат нодон одамлар ҳамма нарсани биламиз, деб бақиришади, ақлли одам эса, қанча кўп нарса билган сайин билимга шунча кўп эҳтиёж сеза беради.

Н. Е. Носов. Хўжалигимиз ишлаб чиқаришни узлуксиз кенгайтириш учун маблағ жамғариб олди. Капитал маблағлар ҳисобида колхознинг 300 минг сўмдан кўпроқ пули бор. Бу йил типовой лойиҳа асосида қурилган 320 ўринли чиройли мактабни фойдаланишга топширамиз. Шуни айтиш керакки, колхозимиз яқин ўтмишда иқтисодий жиҳатдан сурункасига камқувват бўлиб келган эди. Аммо, беш йил ичида қаддини ростлаб олди. Илгари нуқул давлатдан қарздор бўлиб қолар эди. Ҳозир давлатдан қарз сўраш, ҳатто хаёлимизга ҳам келмайди.

Колхозчиларга аванс бериб туриш учун очиб қўйилган ҳисобимизда 137 минг сўм пулимиз бор. Худди шу мақсадда 115 минг сўмдан иборат йилдан-йилга кўчиб ўтувчи фонд яратиб олдик. Режамиз шундай: бу йил давлатга тағин ҳам кўпроқ дон сотамиз ва шу тариқа даромадларимизни кўпайтириб оламиз.

Н. С. Хрушчев. Колхозчилар нонни ўзлари ёпишадими?

Н. Е. Носов. Ўзлари ёпишади.

Энди ишлаб чиқариш ва маиший биноларга келайлик. Биз бундай биноларни қуришга энди киришаяпмиз. Ҳозир бутун кучимизни шу ишга бағишлаб қўйганмиз. Бу йил урғочи чўчқалар асраладиган бинолар билан оғилхона фойдаланишга топширилди. Тез орада маиший хизмат биносини қура бошлаймиз. Ўз нонвойхонамиз ҳам бўлади. Колхозчилар давлат олдидаги мажбуриятларини муваффақиятли бажармоқдалар, дон тайёрлаш плани икки ҳисса ошириб бажарилади. Сут ва гўшт сотиш топшириғи бажарилди.

Н. С. Хрушчев. Ҳар сигирдан қанча сут соғиб олаяпсизлар?

Н. Е. Носов. Соғиб олаётган сутимиз ҳали оз, ҳар сигирдан 1.600 килограмм, холос. Бунинг сабаби шуки, бизда наслчилик иши чинакам олиб борилмаяпти, бунинг устига сигирларимиз ҳам озроқ.

Н. С. Хрушчев. Наслли молларнинг сермаҳсулроқ бўлиши турган гап, лекин мен шуни айтар эдимки, сигирларнинг берадиган сути уларни нима билан боқаётганингизга ҳал қилувчи даражада боғлиқдир, ем-хашак орасида энг муҳими эса, маккажўхори силосидир. Агар яхши навни танлаб олиб, ерни ўғитласанглар, маккажўхорини суғорсанглар, ем-хашак мўл-кўл бўлади. Суғориладиган ерга экиш учун навни танлаб олиш катта аҳамиятга эга. Ҳар қанақа нав ҳам суғориладиган ерларда энг юқори ҳосил беравермайди. Қўшниларингизнинг суғориладиган ерларида «Одесская-10» навли маккажўхорини кўрдим. У — яхши нав. Лекин бошқаларини ҳам синаб кўриш мумкин. «Днепровская—200» деган нав бор, ўзи суғориладиган ерда энг юқори ҳосил беради, ўтган йили кузда Херсон областидаги Скадовка районида бўлган вақтимда, бунга ишонч ҳосил қилганман. Ўша районда ўртоқ Романюкдек ажойиб маккажўхорикор механизатор бор. 1963 йилда у чамаси 90 ёки 95 центнер маккажўхори дони олган эди, бу йил эса гектар бошига 100 центнер дон олиш учун курашаяпти.

Н. Е. Носов. Унинг майдони ҳам катта бўлса керак-да?

Н. С. Хрушчев. Ҳа, майдони чакана эмас. Бу йил 200 гектар ерда маккажўхори етиштираяпти. Ўртоқ Романюк ҳар гектаридан 700-800 центнер силосбоп поя олаяпти.

Сизлар маккажўхорини сув билан таъминлаш учун суғориш шохобчаси барпо этмоқчи бўлиб турибсизлар. Ўртоқ Романюкнинг тажрибаси билан танишиб келиш учун унинг ҳузурига бирон кишини юборишингларни маслаҳат бераман. Чорвачилигимизнинг келажаги суғориладиган ерларда маккажўхори етиштиришга боғлиқ. Агар ҳар сигир ҳисобига 12-15 тонна юқори сифатли силос бостирсанглар, сигирларингиз 3-3,5 минг литрдан сут бераверади, деб бемалол кафилини олиш мумкин.

Н. Е. Носов. Биз силосни ана шу миқдорга етказишга ҳаракат қиламиз. Механизаторларимиз тажрибали одамлар, улар сувли ерларда маккажўхори етиштиришни ўрганиб олишади.

Н. С. Хрушчев. Калиновка қишлоғи эсимга тушиб қолди. Бир вақтлар колхоз сигирлардан жуда кам сут соғиб, деярли гўшт етиштирмас эди. Чорваси кам бўлиб, шунинг ўзига ҳам хашак топиб бера олмас эди. 1953 йилда колхозда ҳар 100 гектар ер ҳисобига саккиз центнер гўшт ва 42 центнер сут олишган эди. Колхоз маккажўхори, қанд лавлаги ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштиришни билиб олгач, аҳвол тамомила ўзгариб кетди. Мана бир неча йилдан бери колхозчилар ҳар гектаридан 500-600 центнерлаб силосбоп маккажўхори олиб келишаяпти, қанд лавлаги 300-350 центнер, картошка гектар бошига 200 центнер ҳосил бераяпти. Ҳосил мана шу даражага етгандан кейин кўплаб мол боқиш имконияти туғилди. Эндиликда калиновкаликлар ҳар 100 гектар ер ҳисобига сўйилган вазнда 100-110 центнер гўшт ва беш юз йигирма центнер сут етиштираяптилар. Дарвоқе, шуни айтиб қўяйки, иккита иқтисодий жиҳатдан камқувват колхоз Калиновкага қўшилди. Бир-икки йил ичида улар ҳам ишлаб чиқариш соҳасида калиновкаликлар даражасига етиб олди.

Н. Е. Носов. Мен бу колхознинг таърифини эшитганман. Унинг қанча ери бор?

Н. С. Хрушчев. Ҳайдаладиган ери беш минг гектар. Бу Курск области шароитида хийли йирик колхоз.

Н. Е. Носов. Бизнинг колхозимиз даштда бўлиб, унинг 17 минг гектардан кўпроқ ери бор.

Н. С. Хрушчев. Энди ерни кенгайтира бермасдан, ҳосилдорликни оширишнинг пайидан бўлиш керак. Сизларнинг зонангизда ҳам ўғитланган ерга тажриба тариқасида буғдой экиб, ерларингиз қанчалик ўғит кўтаришини белгилаб олиш лозим эди.

Халқимиз улкан химияни барпо этмоқда. Келгуси йилдаёқ минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни, чамаси, 10 миллион тонна кўпайтириш кўзда тутилмоқда. Дон ва техника экинларининг ҳосилдорлигини тез оширмоқ учун ана шу ўғитлардан тўғри фойдаланиш керак. Биз учун ҳосилдорликни ошириш бениҳоя катта аҳамиятга эга. Озиқ-овқат мақсадлари учун ҳар йили 2.750 миллион пуд дон тайёрлашимиз керак. Агар ҳар гектар ердан 2 тонна товар ғалла олсак, 25 миллион гектарча ерга буғдой ва бошқа озиқ-овқат экинлари экишнинг ўзи кифоя қилади. Биз эса ҳозирги вақтда 130 миллион гектар ерни дон экинлари билан банд қилиб қўяяпмиз. Тўғри, мен фақат озиқ-овқатбоп донни назарда тутаяпман. Лекин ҳосилдорлик қандай бўлганида ва, бинобарин, қанча майдонга экин экилганида, тегишли миқдордаги ембоп донни олиш мумкинлигини ҳам бир қараб чиқиш керак. Лекин шу рақамларнинг ўзи ҳосилдорликни ошириш биз учун нақадар муҳим аҳамиятга эга эканлигини кўрсатиб турибди.

Н. Е. Носов. Биз шу масалаларни ўйлаб турибмиз. Бизда ҳам ҳосилни ошириш учун катта-катта имкониятлар бор.

Н. С. Хрушчев. Етарли миқдорда дон бўлса, парранда гўшти, тухум ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни саноат тарзида йўлга қўйиб юбориш мумкин. Биз шундай қилишни мўлжаллаяпмиз. Ҳадемай ҳукумат паррандачилик фабрикалари қуриш тўғрисида қарор қабул қилади. Паррандачилик фабрикаларида етиштирилган тухум ҳисобига аҳолининг эҳтиёжларини қондириш вазифаси, қўйилмоқда. Ўйлайманки, паррандачилик маҳсулотлари етиштиришни шу зайилда ташкил этиш ғоят самарали бўлади. Ҳозир тухум ва парранда гўшти етиштириш тарқоқ ҳолда бўлиб, бу маҳсулотлар қимматга тушаяпти. Сизларда битта товуқ нечта тухум қалаяпти?

Н. Е. Носов. Ўтган йили 90 та тухум қилди.

Н. С. Хрушчев. Товуғингизнинг мазаси йўқлигини кўрдингизми, фақат 90 та тухум қилибди-я. Москва ёнидаги Глебов паррандачилик фабрикасида ана шундай битта товуқ 190 та тухум қилаяпти, Венгрия Республикасида Баболнадаги паррандачилик фабрикасида битта товуқдан 262 та тухум олишаяпти. Агарда товуқнинг тили бўлганда, у: мени яхшилаб боқсангиз, 90 та эмас, 250 та тухум қиламан, деган бўлар эди. Хуллас, айб товуқда эмас. Гап парранда боқишни ташкил этишда, уни тўғри боқишда, озуқанинг сифатида.

Мана биз ҳам ҳозир яхши аралаш озуқалар ишлаб чиқаришни ташкил этмоқчимиз, механизацияни ишга солмоқчимиз, борингки, ишлаб чиқаришни поток усулига кўчирмоқчимиз. Паррандачиликни чуқур билиш ва шу тармоқ билан шуғулланиш керак. Мен Англиянинг Москвадаги виставкасида бўлиб, у ерда 26 килограммли курканни кўрдим. У сўкимга боқилган. Ундан 90 процент гўшт чиқади.

Н. Е. Носов. Бизда эса баъзи қўйларнинг оғирлиги 26 килограмм келади. Ана шунақа паррандани кўпроқ боқса арзийди.

Н. С. Хрушчев. Хўжаликларимизнинг раҳбарлари паррандани бир килограмм семиртиришга қанча озуқа сарфланаётганини кўпинча, ҳатто ҳисоблаб кўрмайдилар. Озуқанинг кўплаб ортиқча сарф қилинишига йўл қўйилаяпти. АҚШда парранда гўштига бир килограмм гўшт қўшиш учун 2,02 килограмм озуқа сарфлаётган фермалар борлигини сизлар ҳам ҳойнаҳой эшитгандирсизлар.

Н. Е. Носов. Биз кўпроқ сарфлаяпмиз.

Н. С. Хрушчев. Аниқроқ қилиб айтганда, қанча озуқа сарфлаётганингларни ҳойнаҳой билмасанглар ҳам керак. Афтидан паррандани чиқиндилар билан боқса бўлаверади, боболаримиз ва бувиларимиз товуқларни шу зайилда боқиб келишган, деб мулоҳаза юритаётган кўринасизлар, дарвоқе, биргина сизлар эмас, бизда кўп одамлар шунақа мулоҳаза юритишади.

Яқинда мен Америкадаги бир ферманинг эгаси билан учрашиб қолдим. Озуқанинг сифати ёмонлиги учун у бизни ҳақли суратда танқид қилди. У бундай деди: Аввало, озуқани таркибида ҳамма озуқа моддалари бўлган шаклда — донадор қилиб тайёрлаш керак. Башарти, озуқани донадор қила бермасангиз, парранда фақат ўзига ёққан нарсани териб ейди-да, ўзига жуда керакли озуқа моддаларидан баҳраманд бўла олмай қолади.

Бизда эса, товуқ ўз ризқини гўнгтепадан топиб ея беради, деб ўйлайдиган кишилар ҳали ҳам бор. Буларнинг ҳаммаси эскиликдир. Паррандага озуқани донадор қилиб бериш — паррандачилик илми демакдир. Донадор озуқада янчилган дон ҳам, қўшимча оқсил моддалари ҳам, бўр ҳам, витаминлар ҳам, хуллас товуқнинг организмига нимаики керак бўлса, паррандаларнинг сермаҳсул бўлиши учун нимаики керак бўлса, ҳамма нарса бор.

Н. Е. Носов. Никита Сергеевич, иш билан ғоят банд бўлганингизга қарамай, колхозимизга келганингиз учун чин юракдан миннатдорчилик билдиришимга, маслаҳатларингиз ва тилакларингиз учун миннатдорчилик билдиришимга рухсат бергайсиз.

Н. С. Хрушчев. Биз ҳозир Марказий Комитет Пленумига тайёргарлик кўраяпмиз, бинобарин, ҳамма нарсани яхшироқ билиб олиш учун сизлар билан маслаҳатлашиб кўришга, фикрингизни эшитишга, мамлакатнинг турли районларида бўлишга қарор қилдик. Одамлардан яхши маслаҳат чиқиши мумкин. Халқ билан маслаҳатлашиш орқалигина КПСС Программасида қўйилган вазифаларни тўғри ҳал қилиш йўлини топиш мумкин. Ишни омилкорлик билан бошқараётганингиз учун раҳмат, сиз ишлаб чиқаришни яхши биласиз, ташаббус кўрсатаяпсиз. Сизга катта ютуқлар тилайман.

ТОШКЕНТ ДОНИ

Тошкент области меҳнаткашлари давлатга дон сотиш юзасидан олган юксак мажбуриятларини муддатидан илгари адо этиб, меҳнатда катта муваффақиятга эришдилар. Ғаллакорлар КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорларини амалга ошира бориб, мўл ҳосил етиштирдилар ҳамда тайёрлаш пунктларига 4.700 минг пуд дон топширдилар. Давлатга пландан ташқари 2560 минг пуддан кўп ғалла сотилди. Дон тайёрлаш ўтган йилдагига нисбатан 2326 минг пуд кўпайди.

Область деҳқонлари бу йилги мураккаб об-ҳаво шароитида ҳар бир гектардан самарали фойдаланиш учун қатъий кураш олиб бордилар, прогрессив агротехникани ва меҳнатнинг илғор методларини жорий қилдилар. Область колхозлари ва совхозлари Никита Сергеевич Хрушчевнинг Ўзбекистонда дон етиштиришни кўпайтиришнинг катта имкониятлари борлиги ҳақидаги кўрсатмаларига амал қилиб, дон экинлари майдонларини анча кенгайтирдилар. Бу экин майдонлари 134,6 минг гектарга етказилди, яъни ўтган йилдагига нисбатан қарийб учдан бир баравар кўпайтирилди.

Колхоз ва совхоз далаларида Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг шонли 40 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақа кенг авж олди. Юқори Чирчиқ, Бўка, Янгийўл, Калинин ишлаб чиқариш бошқармаларининг колхоз ва совхоз меҳнаткашлари фидокорона ишлаб, ўз социалистик мажбуриятларини ортиғи билан адо этдилар.

1380 минг пуддан ортиқ ғалла топширган ва мажбуриятни 116 процент бажарган Юқори Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасининг меҳнаткашлари дон етиштиришда катта муваффақиятларни қўлга киритдилар. Ўрта Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасининг хўжаликлари тайёрлаш пунктларига 1263 минг пуд дон топшириб, давлатга ғалла сотиш йиллик планини анча ошириб бажардилар. Оққўрғон ва Бекобод ишлаб чиқариш бошқармаларининг хўжаликлари ҳам область ғаллакорларининг дон етиштиришни кўпайтириш йўлидаги курашига салмоқли ҳисса қўшдилар ва ғалла сотиш давлат планини анча ошириб адо этдилар.

Тошкент қишлоқ область партия комитетининг биринчи секретари М. А. АБДУРАЗЗОҚОВ билан суҳбат

Ихтисослаштирилган совхозлар область бошқармасининг хўжаликлари коллективлари яхши ишлаб мўл ҳосил етиштирдилар ва давлатга ғалла топшириш планларини ортиғи билан бажардилар. Дон етиштиришни кўпайтиришда Бўка ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Кўкорол» ва 1-«Пискент» совхозлари, Ўрта Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги 1-«Оҳангарон» совхози ҳамда «Коммунизм» ва «Полярная звезда» колхозлари, Юқори Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Гулистон», «Ўзбекистон», «Коммуна», «Политотдел», «Правда» колхозлари, «Халқобод» комбинати, Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасидаги Свердлов номли, Карл Маркс номли ва «Коммунизм» колхозлари айниқса ўрнак кўрсатдилар.

Областимиз комсомоллари суғориладиган ерларда гектар бошига юз центнердан ҳосил олиш учун курашда ажойиб муваффақиятларга эришдилар. Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасидаги Свердлов номли колхоздан Аҳмад Усмонов бригадаси биринчи ҳосилда ҳар гектардан 43 центнердан дон, «Ленинизм» колхозидан Мапрат Орипова бригадаси 42 центнердан дон олди. Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозида Неъмат Жўрабоев бригадаси ва ўша бошқармадаги «Москва» колхозидан Жияншо Шаҳмардонов бригадаси ҳар гектар ерда қирқ центнердан ҳосил етиштирди. Калинин ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Правда» колхозидан Содиқ Султонов бригадаси ҳар гектардан 38 центнердан арпа олди. Ёш деҳқонлар ўрим-йиғимни муваффақиятли тугаллаб, ўз участкаларида дон учун маккажўхори экишни уюшқоқлик билан ўтказдилар.

Механизаторларимиз меҳнатга чинакам коммунистик муносабатда бўлганликларини кўрсатдилар. Ўрта Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасининг ғаллакорлари айниқса юқори иш унумига эришдилар. Тошкент наслчилик совхозининг комбайнчиси Х. Боймаков 500 гектар майдондаги ғаллани йиғиштириб, 750 тонна дон янчди, 1-«Оҳангарон» совхозининг комбайнчиси И. Холбоев 350 гектар ердаги ғаллани ўрди ва 525 тонна дон янчди. «Полярная звезда» колхозида М. Ким 400 гектар майдондаги ғаллани ўрди ва 480 тонна дон янчди. «Кўкорол» совхозининг шоферлари Х. Содиқов ва Х. Жалилов, Тошкент наслчилик совхозининг шоферлари Т. Мубеков ва В. Колесников ҳамда бошқа кўпгина шоферлар дон ташишда аъло меҳнат қилдилар.

Тошкент областининг колхоз ва совхозлари ҳамма турдаги қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш учун курашиб, пилла етиштириш йиллик планини, гўшт, сут, жун ва тухум тайёрлаш ярим йиллик топшириқларини ортиғи билан бажардилар.

Картошка ва сабзавот экин майдонлари анча кенгайтирилди. Ҳозир далаларда экинларни парвариш қилиш ишлари қизғин давом эттирилмоқда. Сабзавот, картошка, полиз маҳсулотлари, мева ва узум тайёрлаш кенг авж олдирилмоқда. Умумиттифоқ фондига ҳозирнинг ўзида 18 минг тоннадан ортиқ сабзавот, шу жумладан Москва ва Ленинградга 12 минг тоннадан кўп сабзавот жўнатилди. Область колхозлари ва совхозларининг чорвадорлари хашак тайёрлашни муваффақиятли ўтказмоқдалар ва силос бостиришга киришдилар.

Областнинг қишлоқ меҳнаткашлари ғўза парваришини кучайтириб, «оқ олтин»дан мўл ҳосил тўплаш, уни эрта етилтириш учун зўр бериб ҳаракат қилмоқдалар, Ватанга 315 минг тонна «оқ олтин» бериш ҳақида олинган социалистик мажбуриятларни сўзсиз бажариш учун курашмоқдалар. (ЎзТАГ).

ҲАМЗА ҲАКИМЗОДА НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР РЕСПУБЛИКА МУКОФОТЛАРИ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА РЕСПУБЛИКА МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг қарорига мувофиқ, ўзбек совет адабиёти ва санъатининг асосчиси, атоқли жамоат арбоби Ҳамза Ҳакимзода номида Ўзбекистон ССРнинг учта республика мукофоти таъсис этилди. Бу мукофотларнинг ҳар бири 3 минг сўмлик бўлиб, ўзбек совет адабиёти, музикаси, тасвирий санъат, театр ва кино санъатининг энг яхши асарларини, архитектура иншоотларини яратганлик учун, шунингдек концерт фаолияти учун ҳар йили Ўзбекистон ССР ташкил топган кунда — 27 октябрда берилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузурида Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари ўртоқ К. Н. Яшин раислигида Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотлари комитети тузилди. Атоқли адиблар, санъат ходимлари, журналистлар, олимлар, рассомлар ва архитекторлар бу комитетга киритилди.

Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотлари тўғрисидаги Низом тасдиқланди, шунингдек лауреатнинг кўкракка тақиладиган фахрий значоги тасдиқланди. Бу значок дафна дарахти шохининг сурати туширилган ва кумушдан саккиз бурчакли қилиб ясалган бўлиб, унда Ҳамза Ҳакимзоданинг олтин профилли барельефи тасвирланган.

1. Ўзбек совет адабиёти ва санъатининг асосчиси, атоқли жамоат арбоби Ҳамза Ҳакимзода номидаги Ўзбекистон ССР республика мукофотлари ўзбек совет адабиёти ва санъатининг Ўзбекистон меҳнаткашлари маданиятининг равнақ топишига ёрдам берадиган ва жамоатчиликка ғоят манзур бўлган жуда яхши асарлари учун берилади.

2. Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотлар комитети бадиий адабиёт, журналистика, публицистика, музика, кинематография, театр тасвирий санъатининг жамоатчилик томонидан тақдирланган энг муҳим асарлари, романлар, повестлар, ҳикоялар, очерклар, поэмалар, шеър тўпламлари ва цикллари, пьесалар, киносценарийлар, бадиий таржималар, адабиётшунослик, санъатшунослик ва танқид соҳасидаги асарлар, кинокартиналар, театр постановкалари, рассомлик, ҳайкалтарошлик, графика, халқ амалий санъати асарлари, архитектура иншоотлари, шунингдек концерт ижро этиш фаолиятини қараб чиқиш учун қабул қилади.

3. Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги, Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг кинематография, матбуот, радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетлари, ёзувчилар, журналистлар, композиторлар, архитекторлар, рассомлар, кинематография ходимлари союзлари, Ўзбекистон театр жамияти, Ўзбекистон ССР фанлар академияси, илмий тадқиқот институтлари, республикадаги олий ўқув юртлари, республика газеталари ва журналларининг редколлегиялари, нашриётлар, жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашларнинг йиғилишлари Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотларини олиш учун **асарлар (ишлар)ни тақдим этадилар.**

4. Мукофотга тақдим этишдан камида ярим йил олдин нашр этилган, кўпчилик орасида ижро этилган ёки кўрсатилган адабиёт ва санъат асарлари Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун тақдим этилиши мумкин.

5. Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун тақдим этиладиган асарлар ғоят пухта танланиб, жамоатчилик бу асарлар билан кенг танишиб чиққанидан кейин қабул қилинади.

Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун коллективлар номзодини кўрсатиш вақтида ишни бажаришда бевосита ижодий тарзда қатнашган, асарнинг асосий ижодкорлари бўлган ва ўз иштироклари билан асарнинг буюк аҳамияти ва юксак ғоявий-бадиий қимматини белгилаб берган авторларгина мазкур коллективлар составига киритилиши ва мазкур асардаги (спектакль, кинофильм ва ҳоказо) ижодий ютуқлари коллективнинг бошқа қатнашчилари ютуқларидан ажратиб олинган тақдирда ҳам, Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотлари берилишига сазовор бўлган кишиларгина тавсия этилиши лозим.

Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун, номзодлар кўрсатиш ҳақидаги қарорлар Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги, Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг кинематография, матбуот, радио эшиттириш ва телевидение давлат комитетлари коллегияларининг кенгайтирилган мажлисларида, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиуми, ёзувчилар, журналистлар, композиторлар, рассомлар, архитекторлар, кинематография ходимлари союзлари ва Ўзбекистон театр жамияти правлениелари, секретариати, секретариатининг кенгайтирилган мажлислари ёки умумий йиғилишларида, илмий кенгашларнинг, илмий тадқиқот институтлари ва олий ўқув юртларининг умумий йиғилишларида, республика газеталари, журналларининг редколлегиялари, меҳнаткашларнинг йиғилишларида қабул қилинади.

6. Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун тақдим этиладиган асарлар Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотлари комитети томонидан бутун йил бўйи қабул қилинади.

25 августдан кейин Комитетга юборилган асарлар шундан кейинги йилда Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун тавсия этилган номзодларни муҳокама қилиш вақтида қараб чиқилади.

7. Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотлари комитети қараб чиқиш учун қабул қилган асарлар рўйхати 27 августдан кечиктирилмай, яъни мукофотлар берилишидан 2 ой олдин республика газеталарида эълон қилинади ва бунда мазкур асарларнинг авторлари кўрсатилади.

8. Комитет томонидан қараб чиқиладиган барча асарлар матбуотда, илмий кенгашларнинг мажлисларида, китобхонлар ва томошабинларнинг конференцияларида, ёзувчилар, композиторлар, архитекторлар, журналистлар, рассомлар, кинематография ходимлари союзларида ва театр жамиятида, меҳнаткашларнинг йиғилишларида кенг муҳокама қилиниши лозим.

Муҳокамани ташкил этиш газета ва журналларнинг редколлегиялари, илмий муассасалар, корхоналар, ижодий ташкилотлар ва жамоат ташкилотлари ҳамда кутубхоналарнинг раҳбарлари зиммасига юкланади.

Ана шу муҳокамага тааллуқли ҳамма материаллар мукофотларга тақдим этилган асарларни қараб чиқиш вақтида ўрганиш учун Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотлар комитетига ўз вақтида юборилиши керак.

9. Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотларини олиш учун тақдим этиладиган адабий асарлар (бадиий адабиёт, журналистика, публицистика, танқид, адабиётшунослик, санъатшунослик соҳасидаги асарлар ва ҳоказо) ва музика асарлари мукофотлар комитетига босмахонада босилиб, 4 нусхада юборилади.

Музика асарлари босилган, клавир, партитура шаклида ва магнитофон пленкасига ёзилган ҳолда тақдим этилади. Бундан ташқари программ музикали асар учун унинг программаси, вокаль асар учун унинг тексти, опера ёки балет учун унинг либреттоси бир нусхада топширилади.

Тасвирий санъат асарлари Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун тақдим этилган асарлар виставкасида экспозиция қилиш учун оригинал ҳолида топширилади. Бундан ташқари, асарлардан ҳар бирининг фотосурати уч нусха топширилади. Бу мукофотлар олиш учун тақдим этиладиган асар тўғрисида етарли даражада тўла тасаввур олиш имконини бериши лозим. Рассомлик асарлари (хусусан кўп фигурали композициялар) бўйича картиналарнинг фотосуратлари ёки нақшларнинг фотосуратларидан ташқари, улар фрагментларининг фотосуратлари, ҳайкалтарошлик асарлари бўйича турли томондан олинган фотосуратлари ҳам тақдим этилади.

Театр-драма, опера ва хореография санъати соҳасидаги асарларни шунингдек концерт-ижрочилик фаолиятини тавсия этиш вақтида спектакль ва ижрочининг фотосуратлари тақдим этилган спектакль ёки концерт-ижрочилик фаолияти тўғрисида тўла тасаввур олиш имконини берадиган миқдорда яхши ишланган фотосуратлар (бу фотосуратларнинг ҳажми айрим ижрочилар учун камида 18×24 сантиметр, оммавий кўриниш ва умумий планлар учун камида 24×30 сантиметр бўлиши керак), пьесанинг тексти, опера ёки балетнинг либреттоси, спектакль ёки концертнинг босмахонада босилган программаси топширилади.

Бундан ташқари, музикали спектакль ёки концерт-ижрочилик фаолияти тақдим этилган вақтда унинг магнитофонга ёзиб олинган пленкаси ҳам топширилади.

Кинематография соҳасидаги асарларни тақдим этиш вақтида сценарийнинг тексти ва кинокартиналардаги асосий гапларнинг тексти (титрлари) топширилади.

Рассомнинг спектакль ёки кинокартина соҳасидаги ишларини тавсия этиш вақтида, юқорида айтиб ўтилган материаллардан ташқари, декорация ва костюмлар эскизларининг оригиналларини ҳам тақдим этиш шарт.

Тасвирий санъат ва театр-декорация санъати асарларнинг тақдим этилган оригиналлари кейинчалик қайтариб берилади.

Архитектура иншоотларининг тасвири машинкада тўрт нусха босиб топширилиши ва унда зарур фотосуратлар бўлиши керак.

10. Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун номзодни тавсия этадиган ташкилотнинг хатида қуйидагилар кўрсатилади:

а) асарнинг номи, уни туаллаш вақти, босиб чиқарилган вақти ва жойи (тасвирий санъат асарлари учун тақдим этиш вақтида ана шу асар оригинали сақланган жой, архитектура иншооти соҳасида эса, мазкур иншоот қурилган жой кўрсатилади);

б) Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотни олиш учун тақдим этиладиган асарга берилган умумий баҳо;

в) тақдим этилган асар жамоатчиликка ғоят манзур бўлганлигини исбот қилувчи фактлар тўғрисидаги маълумотлар;

г) мукофотга тақдим этиладиган кишининг исми, отасининг исми ва фамилияси (паспортга мувофиқ), унинг адабий ёки саҳнадаги тахаллуси.

Тегишли органнинг раҳбари ёки Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун асарни тақдим этувчи жамоат ташкилоти правлениесининг раиси хатга имзо чекади. Бир ташкилот бир неча асарни тақдим этганида ҳар бир асар тўғрисида алоҳида хат ёзилади.

Коллектив мукофот олишга тақдим этилганида шу тўғридаги хат билан бирга тақдим этилган номзодлардан ҳар бирининг асарни яратишдаги иштирокини батафсил таърифловчи справка ҳам топширилади. Коллектив суратда яратилган асар бир киши ёки бир неча кишининг раҳбарлигида тайёрланган тақдирда унинг раҳбарлари албатта кўрсатилади.

11. Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни олиш учун тақдим этиладиган асар тўғрисидаги хатга қуйидаги ҳужжатлар илова қилинади:

а) ижодий союз правлениеси, министликлар коллегиялари, илмий кенгашлар кенгайтирилган мажлисининг, меҳнаткашлар йиғилишларининг ва ҳоказоларнинг протоколи;

б) номзоднинг тўлдирилган шахсий варақаси ва 9×12 сантиметр ҳажмидаги фотосурати;

в) ижодий биографияси;

г) олган мукофотлари тўғрисидаги справка;

д) асарнинг қисқача аннотацияси (икки саҳифадан ошмаслиги керак). Бу аннотацияда асар яратилишининг тарихи баён қилиниши ва асар тўғрисидаги асосий маълумотлар, неча марта нашр этилганлиги ва унинг тиражи, музика асарларининг кўпчилик ўртасида неча марта ижро этилганлиги ва спектаклларнинг неча марта саҳнага қўйилганлиги, уларни томоша қилувчилар миқдори, тасвирий санъат асарларининг материали, ҳажми ва ҳоказолар кўрсатилиши лозим;

е) китобнинг нашр этилиши тўғрисидаги справка, китобнинг қачон нашр этилганлиги ҳақидаги справка; биринчи марта ижро этилган музикали асарнинг ёки спектакль премьерасининг афишаси ва босма программаси, виставка афишаси, каталоги ва виставканинг қанча вақт очиқ турганлиги ва уни қанча киши келиб кўрганлиги тўғрисидаги справка; фильмнинг экранга чиқарилган вақти ва неча марта кўрсатилганлиги тўғрисида кинопрокат справкаси ва ҳоказо;

ж) асар тўғрисидаги батафсил библиографик справка: матбуотда берилган баҳо (қирқиб олинган мақола ёки тасдиқланган копияси);

з) жамоат ташкилотлари ва ижодий ташкилотлардаги муҳокамаларнинг стенограммалари;

и) жамоатчиликнинг тақдим этилган асарга берган баҳосини характерловчи бошқа материаллар.

СССРдаги қардош халқлар тилларида ёзилган танқидий материаллар иложи бор қадар рус тилига таржима қилиниб, оригинали билан бирга топширилади.

Ташкилотлар номзод тўғрисидаги барча ҳужжатларни тақдим этганларидан кейин, жамоатчиликнинг асарга берган баҳосини характерловчи янги материалларни ҳам қўшимча равишда юбора оладилар.

Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни бериш тўғрисидаги ҳамма таклифлар қуйидаги адресга юборилади: Тошкент шаҳри, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги адабиёт ва санъат соҳасида Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотлар комитети.

12. Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотлар комитети мукофотларни олиш учун тақдим этилган барча асарларни қараб чиқади ва энг аъло асарларнинг авторларига мукофотлар бериш тўғрисида қарор қабул қилади.

Зарурат бўлган тақдирда Комитет аъзолари асарларни, театр постановкалари ва ҳоказоларни ҳар томонлама ва батафсил кўздан кечириш учун жойларга борадилар.

Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотларни авторлар коллективларига бериш вақтида Комитет, қоида тарзида, қуйидагиларга амал қилади: авторлар икки кишидан иборат бўлганида мукофот улар ўртасида баббаравар бўлинади; авторлар коллективи уч кишидан иборат бўлганида, мукофотнинг ярми коллектив раҳбарига берилади, мукофотнинг ярми эса, авторлар коллективидаги икки киши ўртасида тақсимланади; авторлар коллективи тўрт киши ва бундан ҳам кўпроқ кишидан иборат бўлганида коллектив раҳбарига мукофотнинг учдан бир қисми берилади, қолган учдан икки қисми эса коллективнинг бошқа аъзолари ўртасида баббаравар тақсимланади; авторлар коллективи ўз раҳбарини кўрсатмаган тақдирда мукофот коллективнинг барча аъзолари ўртасида баббаравар тақсимланади.

Авторлари мукофотга ёки ҳукумат тақдирига сазовор бўлган асарларни қараб чиқиш вақтида Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотлар жуда ҳам муҳим асарларгагина берилади.

13. Талабларга жавоб берадиган асарлар учун Комитетнинг қарорларига мувофиқ, ҳар йили ҳар бири уч минг сўмлик Ҳамза Ҳакимзода номидаги уч мукофот берилиши мумкин.

Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотлар комитетининг мукофот бериш тўғрисидаги қарорлари республика матбуотида 27 октябрда эълон қилинади.

14. Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофотни олган кишиларга «Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофот лауреати» унвони берилиб, тантанали вазиятда диплом, фахрий значок ва лауреат шаҳодатномаси топширилади.

15. Ҳамза Ҳакимзода номидаги мукофот лауреати фахрий значоги кўкракнинг ўнг томонида СССР орден ва медалларидан юқори ва Ленин мукофоти ҳамда давлат мукофоти лауреатлари фахрий нишонларидан кейин тақилади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ҲУЗУРИДАГИ ҲАМЗА ҲАКИМЗОДА НОМИДАГИ РЕСПУБЛИКА МУКОФОТЛАРИ КОМИТЕТИДАН

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотлари комитети 1964 йилги мукофотларни бериш тўғрисидаги таклифларни қабул қилишга киришди.

Комитет республика министрликлари, идоралари, жамоат ташкилотлари, муассасаларининг ва меҳнаткашлар группаларининг Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотларини бериш тўғрисидаги таклифларини 1964 йил 25 августгача қабул қилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ҳамза Ҳакимзода номидаги республика мукофотлари комитетининг адреси: Тошкент шаҳри, Братская кўчаси, 29-уй, 6-хона, телефон номери — 32637.

РЕСПУБЛИКА МУКОФОТЛАРИ КОМИТЕТИ

МАРДЛАРНИ МАЙДОН ЧОРЛАЙДИ

Искандар ЮСУПОВ,

Янгиариқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги Аваз Ўтар ўғли номли колхоз бригада бошлиғи.

Яна бир бор ассалом сизларга, азиз пахтакорлар, ёшуллилар! Мен шу йил баҳор кезларида сизларга «Меҳнатда жасорат кўрсатинг!» деган чақириқ билан мурожаат қилиб, республикамиз 40 йиллик тўйига катта тортиқ билан борайлик, деган эдим. Уз республикаси, областининг шон-шарафи, шуҳрати учун жон куйдирувчи ҳар бир меҳнаткаш улкан тўйга муносиб совға тайёрлаш учун фидокорлик билан меҳнат қиляпти. Энди баъзи ишларимиз, шу неча-кундуздаги вазифаларимиз ҳақида яна бир-икки оғиз гапирмоқчиман.

1964 йил — зўр имтиҳон йили. Бу йил ҳаммамиз шу имтиҳондан ўтамиз. Зиммага олган социалистик мажбуриятни ўринлаб, Коммунистик партия, Совет ҳукумати ва қадрдонимиз Никита Сергеевич Хрушчевга бўлган ҳурмат, садоқатимизни яна бир карра намойиш қиламиз.

Икки деҳқон қаерда учрашмасин, аввало инсоний фазилати салом-аликни бажо келтириб, сўнгра «пахта қалай» деб сўрайди. Бу — бежиз эмас. Пахта шон-шуҳратимиз, миллий ифтихоримиз, қардош халқлар ўртасидаги дўстлигимизнинг рамзидир.

Шундай бўлгач ишимизга синчковлик билан назар ташлаб чиқайлик. Зиммага олинган социалистик мажбуриятни бажариш учун нималар қилдик-у, яна нималар қилишимиз керак. Шу ҳақда бош қотирайлик. Ақл-идрок билан иш тутайлик. Ғафлатда қолмайлик. Ҳар бир пахтакор шуни ёдида тутсинки, 3 миллион 600 минг тонналик «оқ олтин» хирмони меҳнат билан, миллионларнинг меҳнати билан, фақат меҳнат билан бунёдга келтирилади.

Мен, аввалги хатимда инсоннинг қўлидан келмайдиган иш йўқ, ҳамма баравар пахта ишқида куйиб-ёнсин, ўзи бошлаган ишни охирига етказмагунча тиниб-тинчимасин, деган эдим. Сиз, азиз ҳамкасблар, шундай қиляпсиз. Пахтачилик бобида шу кунгача қилинган улкан ишлар бунинг шоҳидидир. Баҳор кеч ва серёғин келди. Чигитнинг униб чиқиши хавф остида қолди. Аммо меҳришкор деҳқонларимиз саросимага тушмади. Майдонда кўкрак кериб турди. Ғўза авжи ўсиб, ҳосил тўплаётган паллада унга бало-қазодек ҳашарот ёпирилди. Бу офатга қарши курашда ҳам механизмлар ва химия бизга ёрдамга келди. Ҳосилни нобуд бўлишдан сақлаб қолдик.

Мен бошлиқ бригада бу йил 63 гектар ерда ғўза ўстиряпти. Гектаридан 60 центнердан «оқ олтин» етиштириш ҳақида сўз берганмиз. Киши мард бўлиб оғзига сўз олдими, нима бўлса ҳам унинг устидан чиқиши керак. Бевафо кишини халқимиз бебурд, субутсиз дейди. Ана шундай тоқилаънатни бўйинга олмасликка ҳаракат қилишимиз керак. Биз шунга интиляпмиз. Ғўзамиз уч марта комплекс парвариш қилинди. Ҳар гектар ерга 350 килограммдан азотли, 1 тоннадан фосфорли ўғит берилди. Ўртача 28 тоннадан маҳаллий ўғит солинди. Ғўзанинг ҳолати яхши: бўйи бир метрга етди, ҳар тупида 16-18 ҳосил шохи, 8-9 бўлиқ кўсак бор. Ғуж-ғуж шона, гул тўплаяпти. Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши беш марта дориланди, уч марта қондириб суғорилди.

Сиртдан қаралса, аҳвол дурустга ўхшайди. Аммо ҳақиқатдан кўз юммаслик керак. Синчиклаб кузатилса, шу нарса маълум бўладики, ҳали биз кўп иш қилишимиз лозим. Фақат биздагина эмас, кўпчилик пахтакор хўжаликларда ҳам шундай аҳвол мавжуддир. Ғўзанинг ўсиши ва ривожланиши ўтган йилдагидан роса ярим ой орқада қоляпти. Буни кўзимиз билан кўриб турибмиз-ку, қолоқликни тугатиш, парваришни кучайтириш ўрнига баъзи жойда ишни сусайтириб юборяпмиз. Бу ўз-ўзини алдашликдир. Август ойида, ҳатто сентябрь ойининг биринчи ярмида ҳам барча пахтакорлар, ҳамма агрегатлар пайкалларда бўлсин. Манглай терини кўпроқ тўкиб ғўза парваришини кучайтиришимиз зарур. Виждонли, билагида кучи бор ҳар бир кишининг ўрни далададир.

Бундай дейишимнинг боиси бор. Мен юқорида айтганимдек, биз ҳар туп ғўзада ҳозиргача 8-9 бўлиқ кўсак етиштирдик. Бу ўртача 30 центнерлик ҳосил демакдир. Ахир, сиз билан биз, пахтакор ўртоқлар, гектаридан 40-50-60 центнергача «оқ олтин» берамиз, деб ваъда қилганмиз. Шуни кўзлашимиз керак.

Август ойида нималар қилишимиз керак? Бу ҳақда мутахассисларимиз, тажрибакорларимиз жуда яхши маслаҳат беришибди. Одатда август ойида ҳар хил ишлар кўпайиб кетади. Ем-хашак тайёрлаш керак. Мактаб бинолари, чорва фермалари ремонт қилинади. Қишлоқ хўжалик машиналари, агрегатлар ремонтдан чиқарилади, хуллас ишчи кучи турли соҳаларга бўлиниб кетади. Бундай пайтда бошқа ишларга зарар етказмаган ҳолда асосий ишчи кучи ва механизмларни ғўза парваришини қизғин давом эттиришга сафарбар этиш бош вазифадир.

Айрим хўжалик раҳбарлари ҳозирги вақтда ғўзанинг кўкига маҳлиё бўлиб, ҳосил етарли тўпланди деган зарарли кайфиятга берилиб, хотиржам бўлмоқдалар. Ҳатто айрим хўжаликларда культивация тўхтатиб қўйилган. Бу, деҳқончилик қоидасига хилофдир. Август ойида ҳамма майдонларда камида 1,5-2 марта культивация ўтказилиши шарт. Культиваторларга тўсиқлар ўрнатилиши керак.

Ҳосилнинг катта қисми машиналарда терилишини ҳисобга олиб, ғўза баргини сунъий усулда тўнтиришга ҳозирдан пухта тайёрлик кўриш талаб этилади. Заҳарли дориворларни вақтида ташиб олайлик. Агрегатларни кўздан кечириб чиқайлик. Шунга эришиш керакки, дори бир марта сепилгандаёқ 7 - 8 кун ичида ғўза барги тўкилиб бўлсин. Бунинг учун эса ишнинг сифатига алоҳида эътибор берайлик.

Бу йил терим машинаси кенг фронт бўйлаб ишлайдиган йил бўлади. Республикамиз бўйича камида 1-1,5 миллион тонна пахтани «зангори кема»ларда териб оламиз деганмиз. Дўппини бир айлантиргунча фурсат ўтиб кетади. Бу улкан ишга шаймизми, доғда қолмаймизми, ҳижолат чекмаймизми? Шу ҳақда чуқур ўйлайлик. Лекин эътироф этайликки, бу соҳада ҳали жиддий нуқсонларимиз бор. Ўзимиз: ҳосил кўп бўлса машина яхши ишлайди, ғўзанинг бўйи бир метр, шохи калта бўғин бўлса, иш унуми юқори бўлади деймиз. Ғўзамизга бир назар ташлайлик-чи, шундаймикан? Йўқ, ундай эмас, ҳозир ғўза уч хил: паст бўйли, ўрта бўйли ва новча. Паст ғўзаларни қўшимча парвариш қилайлик. Атрофида парвона бўлайлик. «Шарбат»га қондирайлик. Экинимизни тобига қараб, маромида суғориб борайлик, культивацияни сира тўхтатмаслик керак. Ғўза ўсиқ, кўсак тўкилади деган гаплар беҳуда. Шу хаёл билан культивацияни бўшаштириш битта кўсакни деб 4-5 та кўсакни қўлдан бериб қўйишдир.

Машинамиз шай, техникамиз теримга тайёрми? Яна бир карра назоратдан ўтказайлик. Яқинда колхозимизда машина теримига тайёрлик масаласи муҳокама қилинди. Колхоз 7 та янги пахта териш машинаси сотиб олди. Қўлда борлари ремонтдан чиқарилди. Шундай қилиб, 15 та пахта териш машинасига эгамиз ёки машинада 550 гектар ердан 1100 тонна пахта териб оламиз. Мен «ХВС-1,2» машинаси билан 150 тонна пахта тераман. Бригадамиз 80 процент майдондаги ҳосилни «зангори кема»да териб олади. Бу йил ҳар бир машинада ўртача 80 тонна «оқ олтин» терилади. «Зангори кема»лар икки сменада ишлайди. Ҳосил машинада териладиган карталар ажратиб чиқилди. Бироқ, кишини ташвишга соладиган, ранжитадиган, уялтириб қўйиши мумкин бўлган нуқсонлар ҳам йўқ эмас. Гапни лўнда қилиб айтганда, айрим машиналар сифатсиз ремонт қилинган. Пахтани қоп-қанорсиз ташишга тележкалар етишмайди. Йўл, кўприклар ремонти тугалланмаган. Бу нуқсонларни тезда бартараф этишимиз керак. Ҳар бир механик-ҳайдовчи эси борида этагини ёпсин.

Икки оғиз сўз чеканка ҳақида. Чеканка дегани ҳосилга ҳосил қўшиш дегани. Биз бултур чеканкани вақтида сифатли қилиб ўтказдик. Натижада ҳосилдорлик шу ҳисобга гектар бошига 3-4 центнер кўпайиб, гектаридан 53 центнердан ҳосил олинди. Кўсакнинг салмоғи ортди. Биринчи сорт пахта кўпайди. Бу йил ҳам чеканкани ўтган йилдагидек вақтида яхшилаб ўтказяпмиз.

Чеканка барча хўжаликларда агротехниканинг муҳим тадбири сифатида ўтказилиши лозим. Бу ишга энг тажрибали кишилар ажратилиши керак. Имконият бўлган жойда эса чеканкани машинада ўтказишга не етсин! Одатда ўсимликнинг бўйи бир метрга етиб, ҳар тупда 14-16 ҳосил шохи пайдо бўлганда чеканка ўтказилади. Ҳозир кўпчилик хўжаликларда ғўза айнан шундай. Шу сабабли уни кечиктиришга ҳаққимиз йўқ. Аммо айрим жойларда бўйи паст, ҳосили кам ғўзалар ҳам йўқ эмас. Ундай жойларда шошилмаслик керак. Қош қўяман деб кўз чиқариб қўймайлик. Фан, техника ютуқлари илғор тажрибаларга асосланиб иш тутайлик. Бу ишда қишлоқ хўжалик мутахассислари ўз вазифасини яхши ўтасин, деҳқонга ёрдам берсин.

Ҳурматли пахтакор дўстлар! Одамга ўтган умрига қараб эмас, яратган моддий бойлигига, жамиятга келтирган нафига қараб, ташкилотчилиги ва тадбиркорлигига қараб баҳо берилади. Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг шонли 40 йиллик тўйига тўёна тайёрлаш, 3 миллион 600 минг тонна ўзбек «оқ олтин»и етиштириш йўлида катта ва самарали ишлар қилдик. Аммо манзилга бемалол етиш, «оқ олтин» хирмонига ғалаба байроғи тикиш учун яна бир зўр беришимиз, ҳар қандай қийинчиликка бардош бериб олға, фақат олға интилишимиз керак. Манглай тери тўкиб мавжуд ҳосилни тўла сақлаб қолайлик. Яна ҳосилга ҳосил қўшайлик. Қовун сайли, тўй-томоша, сафарларни вақтинча тўхтатиб турайлик. Она-Ватанга ваъда қилинган пахтани етказиб берилган куни тўйимизга тўй қўшилади. Ҳозир эса ҳамманинг ўрни даладa! Мардларни майдон чорлайди!

ЁШЛИК ҒАЙРАТИ БИЛАН

Бўкадаги «Коммунизм» колхозининг Қўйнов деб аталувчи 50 гектарлик яхлит картаси бир неча йилдан бери кам ҳосил бериб келарди. Ҳар гектаридан олинадиган ҳосил йилига 15 центнердан ошмасди.

Шу йил эрта кўкламда ёш коммунист Холдор Турғунов ана шу участкага бригадирлик қилиш истагини билдирди. Унинг илтимоси қондирилди. Кўп йиллардан бери пахтачиликда ишлаб, анча тажриба орттирган Холдор дастлабки кунданоқ актив ишга киришди.

Ер яхшилаб ҳайдалиб, бегона ўт илдизларидан тозаланиб, чигит экилди ва уруғлик вақтида ундириб олинди.

Ҳозир бу бригаданинг ғўзалари бўлиқ. Суғориш, озиқлантириш, культивация ишлари оби-тобида ўтказилаётганлиги туфайли ҳар туп ғўза серҳосил бўлиб ўсмоқда. Шу кунгача барча майдонлардаги ғўза тўрт марта комплекс ишловдан чиқарилди. Чеканка машинада ўтказилди.

Шу кунларда суғоришга зўр берилмоқда. И. Абдураҳмонов, М. Қобулов каби сувчилар ҳаммага ўрнак бўлишаяпти. Улар сув қўйган майдондаги ғўзалар кундан кунга бўй чўзиб, мўл ҳосил тўпламоқда. Ҳозир ҳар туп ғўзада беш-олтитадан кўсак бор.

— Мақсадимиз, — дейди бригадир. — ўтган йилдагига қараганда ҳосилдорликни ўн центнердан-га кўтариш. Биз бу ваъдамизнинг албатта устидан чиқамиз.

Т. СОЛИЕВ.

Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Партия XIX съезди» колхозининг ўртоқ Назира Йўлдошева бошлиқ юқори ҳосилли бригадаси аъзолари мавсумда 40 центнердан «оқ олтин» етиштириш учун курашмоқдалар. Суратда: бригадир Назира Йўлдошева ва сувчи Сайдалим ота Қосимов ўртоқлар пахтазорда.

Н. Ирисов ва З. Шоҳобиддинов фотоси.

БУГУН БУТУН-
ИТТИФОҚ
ФИЗКУЛЬТУРА-
ЧИЛАР КУНИ

ЁШЛИК, ҚУВНОҚЛИК, ЭПЧИЛЛИК БАЙРАМИ

Партия ёш авлодни болалик чоғидан бошлаб жисмоний жиҳатдан соғлом қилиб тарбиялашни, уларда жисмоний ва маънавий кучларни уйғун равишда ривожлантиришни таъминлашни ўзининг энг муҳим вазифаларидан бири деб ҳисоблайди.

(КПСС Программасидан).

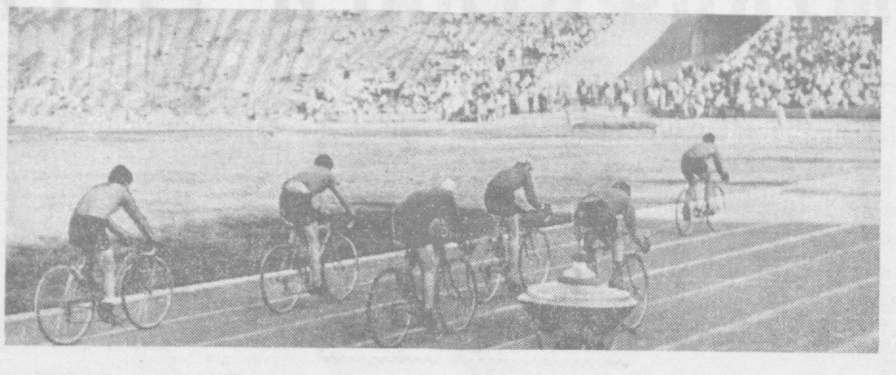

СПОРТНИНГ ОММАВИЙЛИГИ УЧУН

Бугун бутун мамлакат физкультурачилар кунини байрам қилади. Бу байрам улкан армия бўлган совет спортчиларининг бир отрядини ташкил қилувчи тошкентлик физкультурачи ва спортчиларнинг ҳам қувончли кунидир.

Республикамиз пойтахти аҳолисидан физкультура ва спорт машғулотларига жалб қилинган кишилар сони кейинги беш йил ичида деярлик уч марта ўсди ва улар ҳозир 200 мингдан ортиқ кишини ташкил қилади. Физкультура ва спорт кишиларимизнинг ҳаётига тобора кўпроқ кириб бормоқда. Жисмоний тарбия машғулотлари доимий эҳтиёжга айланмоқда.

Кейинги беш йил мобайнида шаҳримизда беш юз СССР спорт мастери, 125 минг разрядли спортчи, 40 мингга яқин жамоатчи физкультурачи, инструкторлар, тренерлар, физкультура ташкилотчилари ва спорт турлари бўйича судьялар тайёрланди. Ана шу вақт ичида 130 мингдан ортиқ йигит ва қиз Бутуниттифоқ ГТО комплекси значогини олиш учун норматив топширди.

Шаҳарда оммавий физкультура-соғломлаштириш ишлари кенгроқ олиб бориладиган бўлди. Ҳозир 600 дан ортиқ корхона ва муассасада меҳнат режимига гимнастика жорий қилинди. Уларда 140 минг ишчи ва хизматчи гимнастика билан шуғулланади.

Бизда шаҳардан ташқари чиқиб чанғида сайр қилиш кенг авж олди. Пионер лагерларида, болалар билан, маданият ва истироҳат боғларида ана шу жойларга келувчи дам олувчилар билан физкультура-соғломлаштириш ишлари бирмунча уюшган ҳолда олиб бориладиган бўлди. Ҳар хил ёш ва касбдаги ўн минглаб кишилар туризм, альпинизм, балиқчилар ва овчилар секцияларида физкультура-соғломлаштириш ишларига жалб қилинган. Шунингдек умумий жисмоний тайёргарлик секциялари, спорт иншоотлари ҳузуридаги соғломлаштириш группаларида талайгина меҳнаткашлар қатнашмоқда.

Болаларни оммавий равишда сузишга ўргатишга алоҳида эътибор бериладиган бўлди. Бу йил физкультура ташкилотлари 25 минг болани сузишга ўргатиш мажбуриятини олдилар.

Тошкентда, мамлакат шаҳарлари ичида биринчи бўлиб меҳнаткашларнинг турар-жойида физкультура-соғломлаштириш ишлари уюшган ҳолда ўтказила бошланди. Бу тадбир физкультура ишининг таъсирли ва самарали формасидир. Ҳозирги вақтда уй-жой бошқармалари, маҳалла комитетларининг учинчи шаҳар спартакиадаси ўтказилмоқда.

Агар 1962 йилда бўлиб ўтган уй-жой бошқармалари ва маҳалла комитетларининг биринчи спартакиадасида 10 минг киши қатнашган бўлса, ўтган йили бу рақам 60 мингга етди, бу йил эса биз спартакиадада юз минг кишининг иштирок этишини таъминламоқчимиз.

Физкультура ҳаракатининг оммавий тус олганлиги спортчиларимиз маҳоратининг ўсишига ижобий таъсир кўрсатмоқда. 1959 йилдан буён шаҳар спортчилари Тошкентнинг рекорд ва спорт муваффақиятларини 400 марта янгиладилар. Бу рекордларнинг кўпчилиги республика рекордларини, спортнинг айрим турлари бўйича эса, Бутуниттифоқ ва халқаро рекордларни ташкил қилади.

Бизда ўз чемпионларимиз ва мамлакат рекордчилари етишиб чиқмоқда. Тошкентлик спортчилар — Европа ва жаҳон чемпиони баскетболчи қиз Салимова, мамлакатнинг бир неча марта чемпиони курашчи Аблаев, жаҳон рекордчиси штангачи Шарипов, мамлакат чемпионлари ва рекордчилари сузувчилар Устинова ва Бабанина, мамлакат чемпион гимнастикачи Диомидов, чавандоз Исмоилов, мерган Воличенко, велосипедчи Архипов ва бошқаларнинг номи ҳаммага маълумдир.

Республикамиз спорт коллективи илгариги йиллардагига қараганда СССР халқлари учинчи спартакиадасида бирмунча муваффақиятли қатнашди. Бунда тошкентликларнинг ҳиссаси салмоқли бўлди. Ўзбекистон спорт делегациясининг СССР халқлари спартакиадасидаги тўплаган медаллари «жамғармаси»га тошкентлик спортчилар 26 та медаль билан ўз ҳиссаларини қўшдилар. Улар 7 та олтин, ўнта кумуш, 9 та бронза медали ва 80 та мукофотли ўрин олиб бердилар. Тошкентликлардан 19 киши Токиода бўладиган XVIII Олимпиада ўйинларида қатнашиш учун тайёрланаётган Совет Иттифоқи олимпиада командаси составига кандидат қилиб олинди. Ваҳоланки, илгариги олимпиада ўйинларида Ўзбекистондан бор-йўғи бир киши команда составига киритилган эди.

Физкультура ва спортни ривожлантиришдаги ютуқларимиз партия ва ҳукуматнинг доимий ғамхўрлиги ва катта ёрдами туфайли рўёбга чиқмоқда. Фақатгина кейинги беш йил давомида пойтахт физкультурачиларига 450 тадан ортиқ спорт иншооти, шу жумладан 11 та сузиш ҳавзаси, 90 та спорт зали совға қилинди. Мамлакатда биринчи бўлиб Тошкентда махсус спорт мактаб-интернати ташкил этилди. Ҳамма орзу қилиб келган Сув спорт саройи бунёд этилди. Мана шуларнинг ҳаммаси партиямизнинг физкультурани ривожлантириш ҳақидаги, совет кишиларининг соғлиги ва тарбияси ҳақидаги оталарча ғамхўрлигининг ёрқин тимсолидир.

Пойтахтимизда физкультура ҳаракатини ривожлантиришда қўлга киритилган айрим муваффақиятлар ана шу соҳада партия олдимизга қўйган улкан вазифаларни бажариш йўлидаги дастлабки қадамлардир, холос. Физкультура ҳар бир совет кишисининг, ҳар бир хонадоннинг кундалик турмушига сингсин учун ҳали талайгина ишлар қилишимиз керак.

Ўзбекистон пойтахтининг физкультура ташкилотлари бу йил республикамизнинг шонли 40 йиллик юбилейи шарафига оширилган социалистик мажбуриятлар олдилар. Бу мажбуриятларнинг бажарилиши Тошкентда физкультура ва спортнинг тараққиётига салмоқли ҳисса бўлиб қўшилади.

Физкультурачилар куни — барча совет халқларининг байрамидир. Байрамингиз билан, ҳамшаҳарлар! Бугун сизларни стадионлар, бассейнлар, спорт майдончалари кутади.

В. ҚОСИМОВ,
Ўзбекистон спорт жамиятлари ва ташкилотлари союзи
Тошкент шаҳар Советининг раиси.

Тошкент велосипедчилари юксак спорт кўрсаткичларига эришмоқдалар. Яқинда СССРнинг янги рекордини қўйган Алексей Черноглазов ҳамда унинг шериклари Алексей Колюшев, Юрий Поминов, Александр Дулинлар кўпгина пойгаларда ғолиб чиққанлар. Юқоридаги суратда пойгачилар йўлга чиққан пайт тасвирланган.

Иккинчи суратдаги баскетболчи қизларни ишқибозлар яхши билишади. Булар «Таштекстильмаш» командасининг ўйинчилари. Завод спортчи қизлари СССР биринчилиги мусобақаларида тўртинчи ўринни эгалладилар. Команданинг марказий ўйинчиси Равиля Салимова эса (суратда ўртада) бу йил Европа ва жаҳон чемпиони деган шарафли номни олишга сазовор бўлди.

Н. Надеждин фотолари.

ТОШКЕНТ БРУМЕЛИ

Қадди-қомати келишган, хипча бўй, ҳамиша виқор билан юрувчи бу йигитни қишлоқ йўлида ҳам, колхозда ҳам, мактабда ҳам, комсомол комитетида ҳам учратиш мумкин. Ўрта Чирчиқ районидаги ҳамма ёшлар уни яхши билишади. Улар районда спортни ривожлантириш ишларини ана шу йигитга — Акбар Тошматовга ишониб топширишди.

Мактабда ўқиб юрганидаёқ Акбар баландликка сакрашга ихлосманд эди. Шу-шу Акбар ўзи севган спортнинг бу тури билан узоқ йиллардан бери шуғулланиб келади. Ўқиш, колхоздаги ишлар. физкультура институтида сиртдан билим олиши, сўнгра спорт соҳасидаги ишлари Акбарга райондаги «Пахтакор» Советининг раиси сифатида тажрибали раҳбар бўлишига ва спортчи характерининг мустаҳкамланишига ёрдам берди.

1959 йили Тошматов областда энг кучли спортчилардан бири бўлишга муваффақ бўлди. Бу муваффақиятга у тинмай машқ қилиш орқали эришди. Келгуси йили эса республика қишлоқ спортчилари орасида ҳурмат пьедесталининг энг юқори поғонасига кўтарилди. Акбар бундай бахтни ёшликдан орзу қилган, ўз орзусига эришиш йўлида ҳар қандай қийинчиликлардан қўрқмасдан енгган эди. Шунинг учун ҳам А. Тошматовнинг бу муваффақияти ўткинчи бир натижа бўлиб қолмади. 1954 йилдан бошлаб куни кечагина якунланган биринчи қишлоқ спортчилари ўйинларигача ҳамма мусобақаларда Тошматов чемпионликни қўлдан бермасдан келмоқда.

Акбар ҳаммадан баландликка сакраб, 6 йил мобайнида 175 сантиметрдан паст натижа кўрсатгани йўқ. Тошматов республика чемпиони бўлиш билан бирга Ўзбекистон рекордчиси ҳамдир. Унинг энг юксак кўрсаткичи 190 сантиметр бўлиб, бу марказий «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятининг рекорди ҳисобланади.

Бу йил Тошматов институтда ўқиб туриб, районда мусобақалар ўтказди, стартларга ўзи ҳам тайёргарлик кўрди. У физкультура раҳбари бўлган райониннг терма командалари областда етакчи ўринларни эгаллади. Акбарнинг ўзи эса институтни тамомлаганлик ҳақида олган дипломи ёнига область ва республикада баландликка сакраш бўйича ўтказилган мусобақаларда ғолиб чиқиб, қўлга киритган Фахрий ёрлиқларини қўшди.

Акбар Тошматов байрамни — физкультурачилар кунини муносиб равишда, юксак спорт маҳоратига эришган ҳолда кутиб олди. Бу ташаббускор, маҳоратли қишлоқ спортчисига янги муваффақиятлар тилаймиз.

Ю. ШЕСТАКОВ.

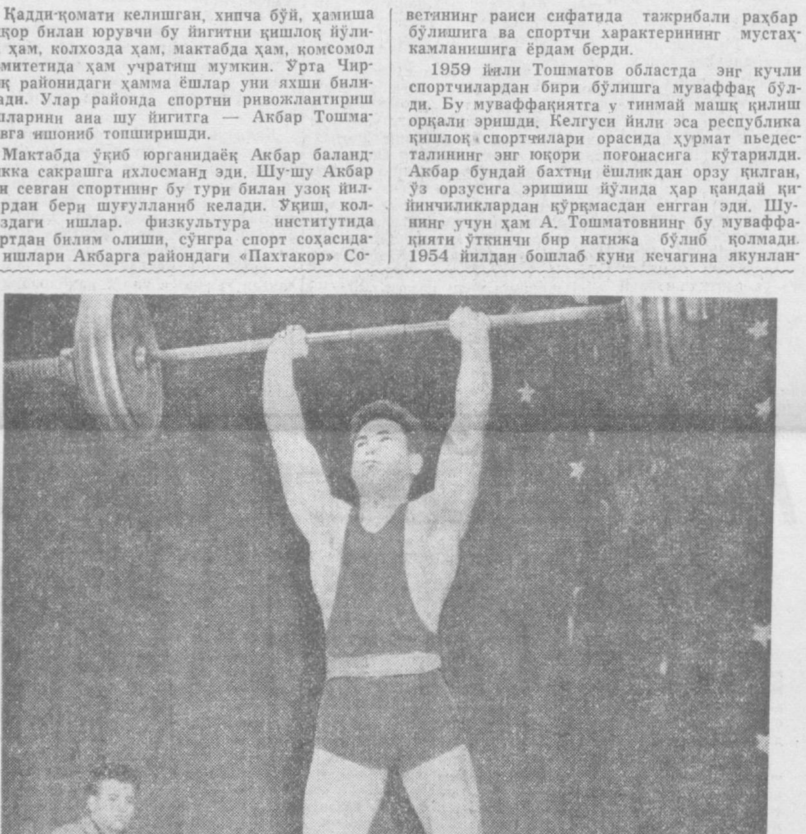

Суратда: ёшлар ўртасида жаҳон рекордчиси оғир атлетикачи Санин Шарипов.

СПОРТ БАЗАЛАРИГА МАРҲАМАТ

Физкультурачилар кунини нишонлаш мақсадида бугун пойтахтимизнинг спорт базаларида ҳар хил мусобақалар, ўйинлар ўтказилади. **Марказий «Пахтакор» стадионида** катта спорт байрами бўлади: «Умид кубоги» учун Ўзбекистон ва Қирғизистон ёшлар терма командалари ўртасида соат 18 да футбол мусобақаси бошланади. Ўзбекистон теннисчиларининг шахсий биринчилиги финал мусобақаси ҳам шу ерда ўтказилади. Шунингдек, кураш бўйича республика шахсий-команда биринчилиги мусобақалари бўлади. Бу мусобақаларда Тошкент, Андижон, Фарғона, Сирдарё областларининг терма командалари қатнашади. Томошабинлар шу куни волейбол, енгил атлетика, велосипед спорти бўйича қизғин мусобақаларнинг гувоҳи бўладилар.

Шаҳарнинг ҳамма паркларида шахмат-шашка бўйича турнирлар, сеанслар, конкурслар ўтказилади.

Тельман номли паркда катта спорт байрами бўлади. Программада футбол, волейбол, баскетбол, шахмат-шашка. стол тенниси, бокс, оғир атлетика бўйича мусобақалар бор.

9 август якшанба куни ҳам шаҳримизнинг спорт базалари спортчилар ва уларнинг минглаб ихлосмандлари ихтиёрига бериб қўйилади.

Қадрли ҳамшаҳарлар, ҳаммангизни стадионларга, спорт майдонларига таклиф қиламиз.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИЗОР

8 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 17.00 — **Пўлат шундай тобланди** (болалар учун), 17.30 — **Балиқчи ва балиқ ҳақида эртак** (мультипликацион фильм), 18.00 — **Телевизион янгиликлар.**

Рус тилида: 18.20 — **Миллионлар стартда** (Бутуниттифоқ физкультурачилар куни муносабати билан), 19.40 — **Телевизион янгиликлар,** 20.00 — **Реклама ва эълонлар,** 20.05 — **Гоар Гаспарян куйлайди** (фильм-концерт).

Ўзбек тилида: 21.10 — **Дала шийпонида** (адабий-музикали эшиттириш).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 8/VIII да **Масхарабозлар** ва **Концерт,** 9/VIII да кундуз **Жизель,** кечқурун **Аида.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 8/VIII да **Катта концерт,** 9/VIII да **Зарафшон қизи.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА:

Бахт куни — «ВАТАН», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Тонггача 40 минут — НАВОИЙ номли (кеч соат 7, 8 ярим ва 10 да).

Алданган алдамчилар — «СПУТНИК» (1 ва 2-залда), «ВОСТОК», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

Ёмғирли якшанба — «ИСКРА» (кеч соат 10-20 минутда).

Петер (эрталаб соат 10, кундуз 12, 4 ва кеч 8 да), **Буйдоқ ҳаёти** (кундуз 2, кеч 6 ва 9-45 минутда) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Куба, 1958 йил — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз соат 4, кеч 6, 8 ва 10 да).

Хатарли рейс — «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10, кундуз 12 ва 2 да).

Вой, бу қизлар — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11 да).

ЭЗГИ БИНОДА

(кеч соат 9-10 минут ва 10 яримда)

Тақдир ноғоралари — «ОКТЯБРЬ».

Тонггача 40 минут — «ВАТАН».

Бахт куни — НАВОИЙ номли, КАФАНОВ номли.

Алданган алдамчилар — «ФЕСТИВАЛЬ», «ШАРҚ».

Петер — ТЕЛЬМАН номли.

Биринчи севги қиссаси — «УДАРНИК».

Катта фитиль — 1 МАЙ номли.

«БУХАРАНЕФТЕГАЗРАЗВЕДКА» ТРЕСТИГА

Бухоро шаҳрида ишлаш учун **I, II, III класс шоферлар**

керак

Меҳнат ҳақи ишбай ва вақтбай асосида тўланади.

Қабул қилинганлар ётоқ билан таъминланади.

Тошкент шаҳар, Волгоград кўчаси, 6-уйда кадрлар бўлимига учрашилсин (18, 30-автобус, 7-трамвайнинг «Школа» остановкаси). Телефон 5-01-01.

ВЛАДИВОСТОК ДЕНГИЗ БАЛИҚ ПОРТИГА

юкчилар керак

Бир марталик ёрдам пули, йўлда суточний пули ва иш жойигача йўл харажати тўланади.

Меҳнат ҳақи мукофотли ишбай асосда бўлади.

Зарур маълумотлар тўғрисида область ижроия комитетлари ҳузуридаги кўчириб жойлаштириш ва ишчи қабул қилиш бўлимларига ҳамда шаҳар-район ижроия комитетлари ҳузуридаги вакилларига мурожаат қилинсин. Тошкент шаҳрида эса Привокзальная кўчаси, 13-уйга келиб учрашилсин.

Тошкент шаҳар, Шельковичная кўчаси, 73-уйда турувчи **Муҳаббат Абдуллаевна Қўқонбоеванинг** Москва шаҳар, 2-Текстильщиков кўчаси, 48-уй, 41-квартирада турувчи Егор Раҳимжонович Раҳимбобоевдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Фрунзе район халқ судида кўрилади.

Чилонзор массив, 126-уй, 6-квартирада турувчи **Назиха Хамиловна Якубованинг** шу квартирада турувчи Кулахмат Ташпулатович Ризаевдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

Бухоро шаҳар, Октябрь 40 йиллиги кўчаси, 7-уй, 3-квартирада турувчи **Ёрқин Муҳамедович Аҳмедовнинг** Тошкент шаҳар, Большевик кўчаси, Откритий тупик, 6-уйда турувчи Санамхон Неъматовна Қосимовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

Тошкент шаҳар, Ўзбекистон кўчаси, Навоий тупик, 6-уйда турувчи **Жуфара Ризаевна Женсиқбаеванинг** Қизил-Ўрда шаҳар, Сирдарё район, «Комсомол» совхоз, Тасбучет посёлкасида турувчи Болат Женсиқбаевдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР
ОДАМЛАР
ВОҚЕАЛАР

АҚШ ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМГА ҚИРУВЧИ САМОЛЁТЛАР ЮБОРМОҚДА

НЬЮ-ЙОРК, 6 август. (ТАСС). Америка информация агентликларининг билдиришича, «Америка ҳаво мудофаасини кучайтириш учун» Қўшма Штатлар ҳарбий ҳаво кучларининг овоз тезлигидан ҳам тез учадиган 12 та реактив қирувчи самолети кеча Жанубий Вьетнамга келган. Бу ҳақда АҚШнинг Сайгондаги элчихонаси вакили хабар берган.

АҚШНИНГ ҲАРБИЙ КЕМАЛАРИ ВЬЕТНАМ СОҲИЛЛАРИГА ЮБОРИЛМОҚДА

ТОКИО, 6 август. (ТАСС). Флот қўмондони Р. Жонсон бортида бўлган 7-америка флотининг флагман кемаси «Оклахома сити» Американинг Японияцаги Йокосука ҳарбий базасидан бугун эрталаб йўлга чиқди ва Вьетнам соҳилларига қараб йўл олди, деб хабар беради Япониядаги Эн-Эйч-Кэй радио эшиттириш корпорацияси.

Хабарда бундай дейилади: Бундан сал вақт илгари, яъни кеча кечқурун 7-флотдаги 23 америка кемаси, шу жумладан сув ости қайиқларини овловчи самолётлар жойлаштирилган «Кирсарж» авианосеци Йокосукадан Вьетнам соҳилларига жўнаб кетди.

АҚШНИНГ ЖАНУБИЙ КОРЕЯДАГИ ҚЎШИНЛАРИ «ЖАНГГА ШАЙ БЎЛИБ ТУРИБДИ»

ПАРИЖ, 6 август. (ТАСС). Американинг Жанубий Кореядаги барча ҳарбий қисмлари, деди Америка армиясининг Сеулдаги расмий вакили, Вьетнамдаги кескин аҳвол муносабати билан «жангга шай бўлиб турибди». Франс Пресс агентлиги Сеул мухбирининг хабарида шу тўғрида гапирилади.

ЖАҲОН АМЕРИКА АГРЕССИЯСИНИ ҚОРАЛАМОҚДА

Иғвогарликларга хотима берилсин!

Шарқи-Жанубий Осиёдан олинган хабарларни бутун дунё ташвишланиб ва хавотирланиб қарши олди. Тинчликсевар инсоният АҚШнинг Вьетнам Демократик Республикасига қарши агрессив ҳаракатларини ғазаб билан қораламоқда ва АҚШдан ер юзининг шу қисмидаги иғвогарликларга хотима беришни талаб қилмоқда.

ГАВАНА

Куба революцион ҳукуматининг бош министри Фидель Кастро ва Куба Республикасининг президенти Освальдо Дортикос баёнот эълон қилиб, Америка қуролли кучларининг Вьетнам Демократик Республикасига тамомила асоссиз қилган ҳужумини Куба халқи номидан қораладилар. Куба халқи, дейилади баёнотда Вьетнам Демократик Республикаси халқига нисбатан бошланган агрессия муносабати билан унга бирдамлик билдиради ҳамда барча тинчликсевар халқларни бу кичик мамлакатга ўзини ҳимоя қилиш учун зарур ёрдам кўрсатишга чақиради.

ДЕҲЛИ

АҚШнинг Вьетнам Демократик Республикасига қарши агрессив ҳаракатлари муносабати билан 5 августда Ҳиндистон ҳукуматининг шошилинч мажлиси бўлди. Мажлис тамом бўлгандан сўнг кабинет вакили бундай деди: Ҳиндистон Республикаси ҳукумати «Шарқи-Жанубий Осиёда тинчликка таҳдид туғдираётган Тонкин қўлтиғидаги воқеалардан ғоят ташвишланмоқда».

БЕРЛИН

Германия Демократик Республикаси жамоатчилиги Америка ҳарбий кучларининг Тонкин қўлтиғидаги агрессив ҳаракатларини қатъиян қораламоқда. АҚШ тушиб олган йўл, деб ёзади «Нейес Дейчланд» газетаси, Шарқи-Жанубий Осиёда ҳарбий конфликтнинг янада кенгайишига олиб келиши мумкин, бу эса халқаро кескинликнинг юмшатилишига хавф туғдиради.

Германия Демократик Республикаси, деб таъкидлайди «Нейес Дейчланд» газетаси, АҚШ империалистларининг агрессив ҳаракатларини жуда қатъий қоралайди. У, Жанубий Вьетнамдан Америка қўшинларининг олиб чиқиб кетилишини талаб қилади, бу тадбир Шарқи-Жанубий Осиёда ва бутун дунёда кескинликни камайтириш ишига муҳим ҳисса бўлади.

ПАРИЖ

Франция корхоналарининг ишчи ва хизматчилари, демократик ташкилотлари Америка ҳарбийларининг Тонкин қўлтиғидаги агрессив ҳаракатларига қарши норозилик билдирмоқдалар. Париж районидаги савдо ходимлари, банк хизматчилари ва социал таъминот ходимларининг касаба союзлари Американинг Париждаги элчихонасига норозилик хати юбордилар. АҚШ элчихонаси Монтруж темир йўлчиларидан, Париж атрофидаги Малакоф шаҳарчасининг коммунал хўжалик ходимларидан, пойтахтдаги Аустерлиц вокзалининг почта ходимларидан ва бошқа кўп жойлардан ҳам шу хил норозилик хатлари олди. Бирлашган социалистик партия Франция ҳукуматидан АҚШнинг Тонкин қўлтиғидаги ҳаракатларига бирдам эмаслигини баён этишини талаб қилди. «Ҳеч қандай пакт, ҳеч қандай мажбуриятлар, — дейилади партиянинг баёнотида, — бизнинг мамлакатимизни тинчлик ишига таҳдид соладиган сиёсатни қўллаб-қувватлашга мажбур этмаслиги лозим».

Америка авиациясининг Вьетнам Демократик Республикасидаги аҳоли яшайдиган пунктларни бомбардимон қилиши, деб ёзади «Юманите» газетасида унинг бош редактори Р. Андрие, — Шарқи-Жанубий Осиё мамлакатлари учунгина эмас, балки бутун дунё учун ҳам оғир оқибатларга олиб келиши мумкин». «Қўшма Штатлар ҳукумати оқлаб бўлмайдиган нарсани оқлашга ҳар қанча уринса ҳам, бу ишда унинг айби ғоят катта». (ТАСС).

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«Совет Ўзбекистони», «Правда Востока» ва «Ҳақиқати Ўзбекистон» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 05777. ИНДЕКС 64695.
Нашр. № 1814.